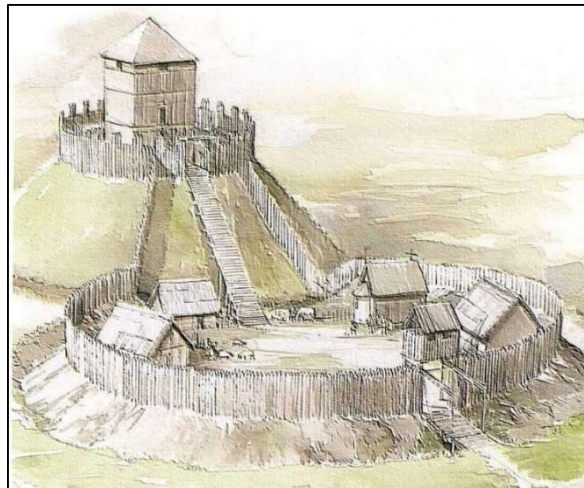

Leenheren van Acquoy deel 2 (1330-1795)

Door A. F. Verstegen

In leenheren van Acquoy deel 1 (1228-1795) werden de leenheren genoemd. In dit artikel zullen we de oorkonden van deze leenheren laten zien wanneer ze beleend werden met Acquoy, omdat er veel onwaarheden op het internet staan en in de reeds eerder verschenen artikelen, betreffende de geschiedenis van Acquoy. Als we schrijven dat Acquoy, beleend, vererfd of verkocht werd, dan wordt hiermede bedoeld het slot van Acquoy (Huis Acquoy) met de daarbij behorende landerijen en de hoge- en lage rechten behorende bij de Heerlijkheid Acquoy.

De graven van Gelre regeerden over grote delen van Gelderland en konden hun gebied niet alleen beschermen. Rond 1200 werd op een plaats een gracht gegraven en daarin werd een heuvel opgeworpen. Boven op die heuvel werd een houten huis gebouwd. In de stukken uit die tijd schreef men, het Hooghe Huys van Ackoy. Alle hoge huizen werden langs de Linge gebouwd. De Linge was de enige verbinding om er te komen, wegen bestonden toen nog niet.

Impressie Hooghe Huys van Ackoy

De graaf van Gelre (leenheer) gaf Acquoy in erflaan aan een leenman, d.w.z. dat het vererfbaar was. Na het overlijden van de leenman vererfde Acquoy op zijn zoon of dochter. Dit erflaan werd dan in een oorkonde, verleibrief vastgelegd. Rechten die de leenman/vrouw kregen waren o.a. het recht van de visserij, het jachtrecht, het recht van de wind, het recht om belastingen te innen etc. etc. De leenman kreeg deze rechten behorende bij de heerlijkheid van Acquoy. De leenman had twee plichten, hij moest de leenheer eeuwige trouw beloven en goed manschap tonen. Dit wil zeggen hij moest de leenheer helpen met zijn leger als deze ergens in zijn gebied problemen had.

De regeerders over Acquoy waren tot 1330 de graven van Gelre (leenheren), in 1330 werd Acquoy soeverein. Hoe dat kwam wordt straks uitgelegd. Dan komt Acquoy onder het gezag van Karel de Vijfde in 1515 en na hem bij zijn zoon Philips de II. Na het plakkaat van "verlatinghe" in 1581 waarin de staten van Holland het gezag van Philips de II niet meer erkende was het de bedoeling om Willem van Oranje de nieuwe graaf en heer der Nederlanden te erkennen. Dit werd in een oorkonde vastgelegd. De inhuldiging waarbij Willem officieel tot graaf verheven zou worden heeft nooit plaats gevonden want op 10 juli 1584 twee dagen voor

de geplande inhuldiging werd Willem vermoord door Balthasar Gerards. Na 1703 kwam Acquoy onder het gezag van de Staten van Holland en West-Friesland. Na de inval van Napoleon in 1795 werd Nederland een Bataafse Republiek.

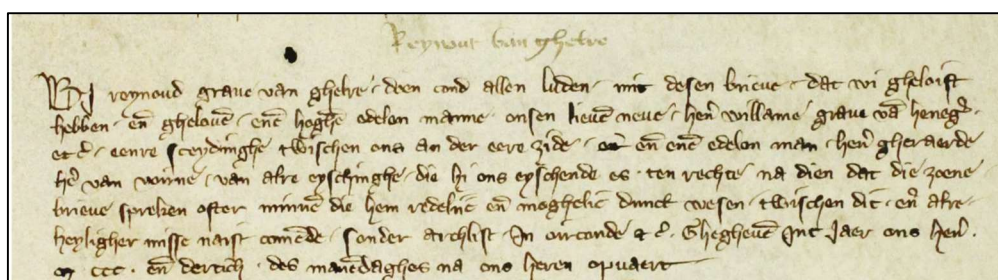

Oorkonde Willem van Oranje Heer der Nederlanden 1584

Hieronder zullen we enkele van de 20 belangrijkste oorkonden vermelden van de leenheren van Acquoy. Acquoy wordt in deze oorkonden op verschillende manieren geschreven. Zo zien we Acoy, Accoy, Ackoy, Ackoye, Accoije Akoy, Akkoy, Akkooi en Acquoy.

De graven van Gelre hadden Acquoy van 1228 tot 1330 in leen gegeven aan de familie Van Voorne, burggraven van Zeeland.

In 1330 had graaf Reinald van Gelre problemen op de Veluwe, Harderwijk was bezet door de vijand. Hij vroeg Hendrik van Voorne, leenman van Acquoy om hem te helpen met zijn soldaten, om Harderwijk terug te veroveren. Uit de gevonden stukken blijkt dat graaf Reinald, burggraaf Gerard van Voorne (Gerard broer van Hendrik) beloofd had, dat hij Acquoy zou krijgen als zij (Hendrik en Gerard) de vijand in Harderwijk verslagen hadden. Na de geslaagde verovering ontstonden er problemen tussen graaf Reinald van Gelre en burggraaf Gerard van Voorne. Gerard van Voorne stuurde een zoenbrief (verzoening brief) naar graaf Reinald van Gelre. Graaf Reinald van Gelre stuurt na lezing van deze zoenbrief, op de 2^e mei 1330 een brief naar Willem van Henegouwen graaf van Holland en Zeeland, dat hij zijn twist met Gerard heer van Voorne zal beëindigen en de op basis van de zoenbrief gerechtvaardigde eisen van heer Gerard van Voorne zal inwilligen, of zoals die wil schicken.

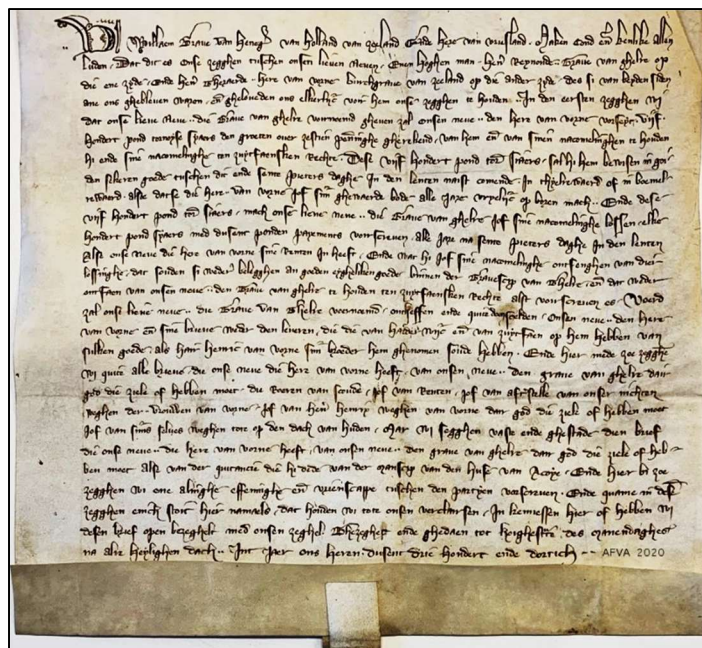

Brief van Reinald aan Willem van Henegouwen 2 mei 1330

Wi Reynoud grave van Gelre doen cond allen luden mit desen briede dat wi ghelooft hebben ende gheloven (beloven) enen hoghen edelen manne, onsen lieven nede heren Willame grave van Henegouwen etc., eenre scheidynghe twischen ons an der eere zide ende enen edelen man heren Gheraerde here van Voirne, van alre eyschinghe die hi ons eyschende es ten rechte na dien dat die zoene briede spreken ofter minnen die hem redelijc ende moghelic dunct wesen, twischen dit ende Alre heyligher misse naist comende, sonder archlist (met oprechte bedoelingen) In circonde etc. Shegheven int jaer ons Heren MCCC ende dertich des manendaghes na ons Heren Opdaert (dag na Hemelvaart 2 mei 1330).

Op de 1^e nov. 1330 doet graaf Willem van Henegouwen uitspraak in het geschil tussen Reinald graaf van Gelre en Gerard heer van Voorne, burggraaf van Zeeland. De overeenkomsten werden in een oorkonde op de 1^e nov. 1330 opgeschreven.

Graaf Reinald moet 500 honderd Tornoise penningen per jaar betalen aan Gerard van Voorne en zijn nakomelingen, voor St. Pietersdag (22 febr.) volgens Zutphense rechten. Deze penningen moeten besteed worden in het graafschap Gelre in de Tieler- of Bommelerwaard. De brief die de graaf van Gelre heeft van burggraaf Gerard van Voorne blijft van kracht en de daarin genoemde voorwaarden zullen nagekomen worden. Na het overlijden van Hendrik van Voorne wordt Huse Acoye gegeven aan Gerard van Voorne, wegens goed manschap in Harderwijk. M.a.w. de nakomelingen van Gerard hoeven niet meer de eed van trouw en goed manschap af te leggen aan de graven van Gelre. Acquoy is niet meer leenroerig aan de graven van Gelre Acquoy wordt soeverein. Datum maandag na de Allerheiligen dag (1 nov.) 1330.

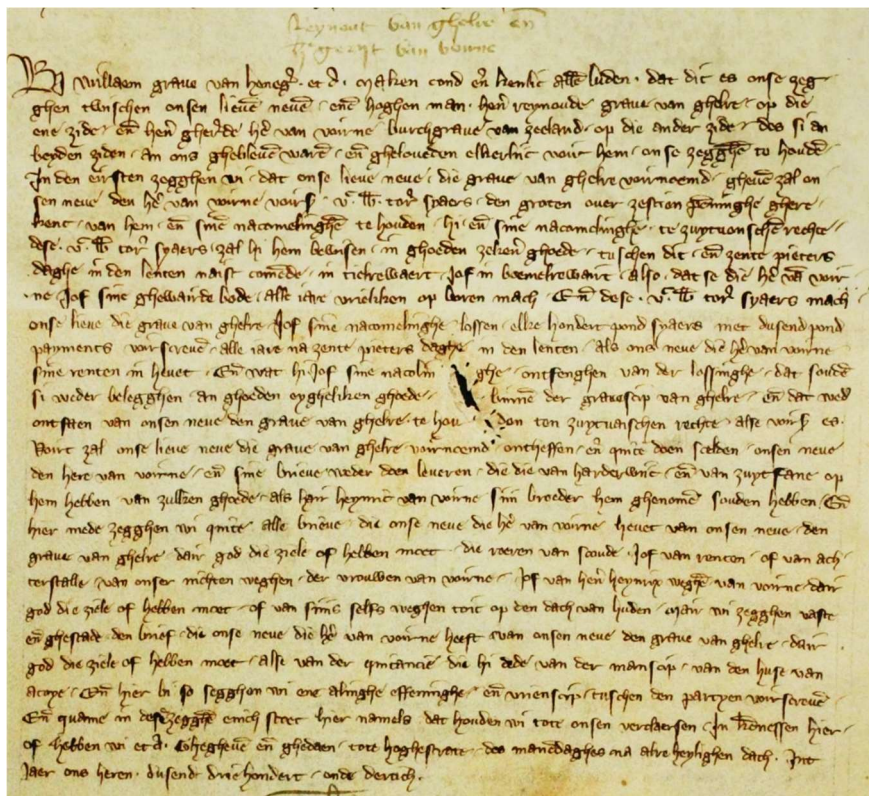

Oorkonde die graaf Willen van Henegouwen schreef

Wi Willaem grave van Henegouwen etc. maken cond ende kenlic allen luden dat dit es onse zeggghen twischen onsen lieven neven, enen hoghen man heren Reynoude grave van Ghelre op die ene zide ende heren Gheraerde here van Voirne, burchgrave van Zeeland, op die ander zide, des si an beyden ziden an ons ghebleven waren, ende gheloveden elkerlijc voir hem onse zeggghen te houden. In den eirsten zeggghen wi dat onse lieve neve die grave van Ghelre voirnoemd gheden zal onsen neve den here van Voirne voirs. V^c lb (500 honderd pount). Tornoyse syaers, den groten over zestien penninghe gherekent, van hem ende sinen nacomelinghen te houden hi ende sine nacomelinghe te Zuytdenschen rechte. Dese V^c lb. Tornoyse syaers zal hi hem bewisen in ghoeden zekeren ghoede tuschen dit ende zente Pieters daghe in den lenten naist comende in Tielrewaert jof in Boemelrewairt, also dat se die here van Voirne jof sine ghewairde bode alle jare vrieliken op boren mach; ende dese V^c lb. Tornoyse syaers mach onse lieve die grave van Ghelre jof sine nacomelinghe lossen elke hondert pond syaers met dusend pond payments voirscreven, alle jare na zente Pieters daghe in den lenten als ons neve die here van Voirne sine renten in heret. Ende wat hi jof sine nacomelinghe ontfenghen van der lossinghe, dat souden si weder belegghen an ghoeden eygheliken ghoede binnen der gravescip van Ghelre, ende dat weder ontfanen van onsen neve den grave van Ghelre te houden ten Zuytwaischen rechte also voirs. es. Voirt zal onse lieve neve die grave van Ghelre voirnoemd ontheffen ende quite doen scelden onsen neve den here van Voirne ende sine briede weder doen leveren die die van Kardewijc ende van Zulfane op hem hebben van zulken ghoede als hair Keynric van Voirne, sijn broeder, hem ghenomen souden hebben. Ende hier mede zeggghen wi quite alle briede die onse neve die here van Voirne heret van onsen neve den grave van Ghelre, dair God die ziele of hebben moet, die roeren van sconde jof van renten of van achterstalle van onser nichten wegghen der vrouwen van Voirne jof van heren Keynrix wegghen van Voirne, dair God die ziele of hebben moet, of van sijns selfs wegghen, toit op den dach van huden; mair wi zeggghen vaste ende ghestade den brief die onse neve die

here van Voirne heeft van onsen neve den grave van Ghebre, dair God die ziele of hebben moet, alse van der quitancie die hi dede van der manscip van den huse van Acouye. Ende hier bi so segghen wi ene alinghe effeninghe ende vrientscip tuschen den partyen voirscreven; ende quame in desen zegghen enich stoet hier namels, dat houden wi tote onsen verclaersen. In kennessen hier of hebben wi etc. Ghegheden ende ghedaen tote Hoghestrate (plaats in Belgie) des manendaghes na Alre heylighen dach int jaer ons Heren dusend driehondert ende dertich (1 nov. 1330).

Bovenvermelde oorkonde werd gegeven aan Gerard van Voorne, en door de graven van Gelre ingeschreven in hun Leen- en Registerkamerboek (LRK-boek).

Oorkonde uit LRK-boek van de graven van Gelre

1330 1^e Leenheer van Acouy, Gerard van Voorne

Wapen van Gerard van Voorne, op de rand staat:

GER: DNI: DE VORNE CASTELL: SELAND

Gerardus dominicus de Vorne castellus Seland

Gerard heer van Voorne kastelein Zeeland

Dat de heren Van Voorne invloedrijk waren blijkt bij het opmaken van de balans van hun werken. Te noemen zijn onder meer de kerken, waarvan de heren Van Voorne de begeving hadden, Oostvoorne, Ouddorp, Rockanje, Zwartewaal, Acquoy en de kerk te Den Briel.

Hendrik van Voorne, leenheer van Acquoy had in 1305 palen geslagen bij de grens tussen Acquoy en Culemborg.

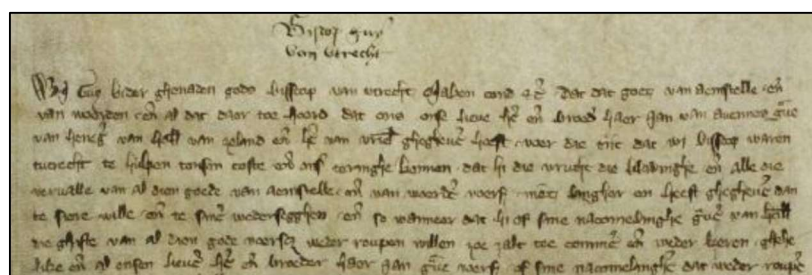

De grens tussen Culemborg en Acquoy is de Braadaal

Kort hierna ontstond er een meningsverschil tussen Hendrik van Voorne en Jan Heer van Culemborg. De ruzie liep hoog op en bisschop Guy van Utrecht en Willem van Henegouwen graaf van Holland nemen en beslissing en doen uitspraak op de 6^e nov. 1305. De aanhef van de uitspraak werd als volgt weergegeven.

Uitspraak van Guy, bisschop van Utrecht en Willem van Henegouwen, Graaf van Holland over het verschil tussen de heer Van Voorne en de heer van Kuilenburg betreffende het zetten van palen en de grondscheiding van de heerlijkheid van Akkoy een dorp liggende aan de Linge niet verre van Lederdamme.

Uitspraak kort samengevat, als de heer Van Arkel onder eede met 10 welgeboren mannen verklaart dat de grenspalen goed staan dan wordt dit de grens tussen Acquoy en Culemborg. Als de heer Van Voorne geen gelijk heeft dan moet hij Jan van Culemborg uitnodigen in zijn huis te Voorne en twintig zwarte tournoyen (munten) betalen.

Uitsnede uitspraak van bisschop Guy van Utrecht en graaf Willem van Henegouwen

Biscop Guy van Utrecht

Wy Guy, bider ghenade Gods bisschop van Utrecht ende wy Willem van Henegouwen Graaf van Hollant maken cond (bekend) ende kennelic allen luden dat wy een seggen hadden tusschen den Keere van Voorne, onse nede aen de eene syde ende Janne Keer van Culenburg aen de ander syde ende dat seggen hebben wy geseget in deser maniere: Dat die Keer van Arkel dat waer sal maken, met eede ten Heyligen met tyen (tien) man, die Welgeboren luden zijn als regt is, ende schuldigh is te geloiven hoe dat hij die palen gesteken hevet in de lande van Acqoy daer de twist is om geweest hevet tusschen den voornoemde Keere van Voorne, onsen nede ende Janne van Culenburg. Dat dat erde syne is met beteren rechte. Voorts is onse seggen, al van dat goede, dat hy houdet van den Keere van Voorne, dat die voorschreden Jan dat soeken sal int huys te Voorne, alsoo als hy van regt schuldig is syn leen te soeken ende als hy gesogt hevet soo sal die voorschreden Jan geven den doorseyde Keere van Voorne van synen eigen goed twintig pont swarten tournoyen etc. etc. Soo hebben wy dese brief beseggelt int jaer onse Keere MCCC ende vyve op St. Nicolaes dagh (6 dec. 1305).

1366 2^e Leenvrouw van Acquoy, Catharina van Voorne.

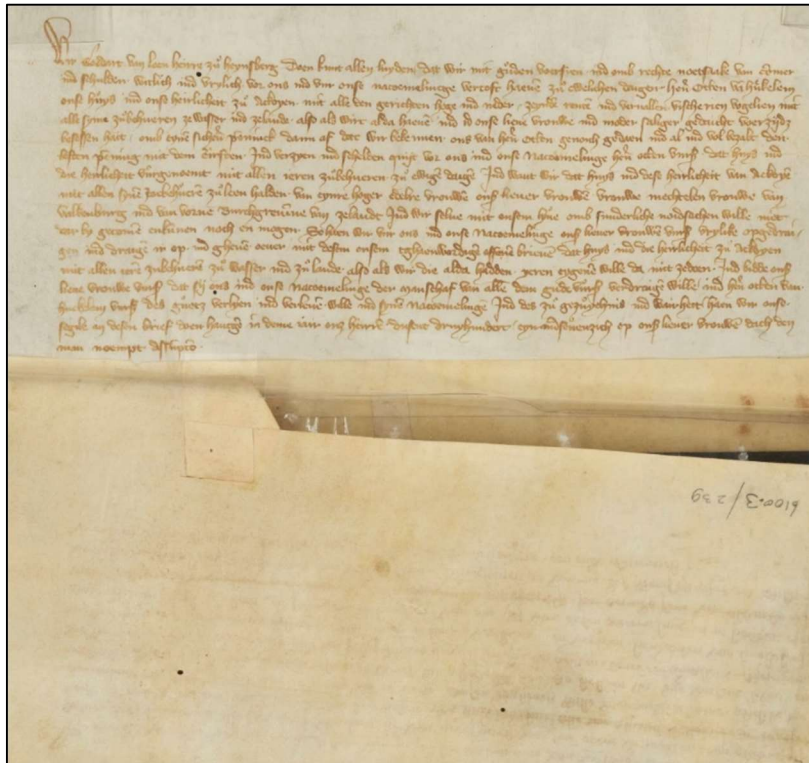
Na het overlijden van Gerard van Voorne in 1366 krijgt zijn oudste dochter Machteld lijftocht (vruchtgebruik) van Acquoy en haar zus Catharina van Voorne(burch) wordt eigenaresse van Acquoy. Haar zoon Godfried van Loon, heer van Heinsberg erft Acquoy na haar overlijden en verkoopt Acquoy in 1371 aan Otto van Arkel, heer van Heukelum. Zal van deze verkoop van Acquoy, aan Otto van Arkel, heer van Heukelum de originele oorkonde van Otto van Arkel en de inschrijvingen van deze oorkonden in de boeken van de (LRK) van Van Voorne en van Van Arkel hieronder plaatsen.

1371. 3^e Leenheer van Acquoy, Otto van Arkel, heer van Heukelum.

Godfried van Loon Heer van Heinsburg maakt bekend aan alle lieden dat hij het slot van Acquoy met de daarbij behorende Hoge- en Lage rechten van de Heerlijkheid Acquoy, tienden rente, visserij en vogelrij te water en te land met alle toebehoren, zoals zijn lieve moeder (Catharina van Voornenburg) bezeten had, verkocht heeft aan Otto van Arkel, heer van Heukelum. En wij bekennen dat heer Otto van Heukelum alle penningen voldaan heeft. Voorts maak ik bekend dat Mechteld van Voorne, gravin van Zeeland, de leenrechten van Acquoy krijgt van haar zwager Otto van Arkel (Van Heukelum). Als bewijs van waarheid

hebben wij onze zegels onder deze brief gehangen op de 2^e februari 1371. Merk op dat in 1371 Mechteld van Voorne de eerste leenvrouw van Acquoy is die we kennen.

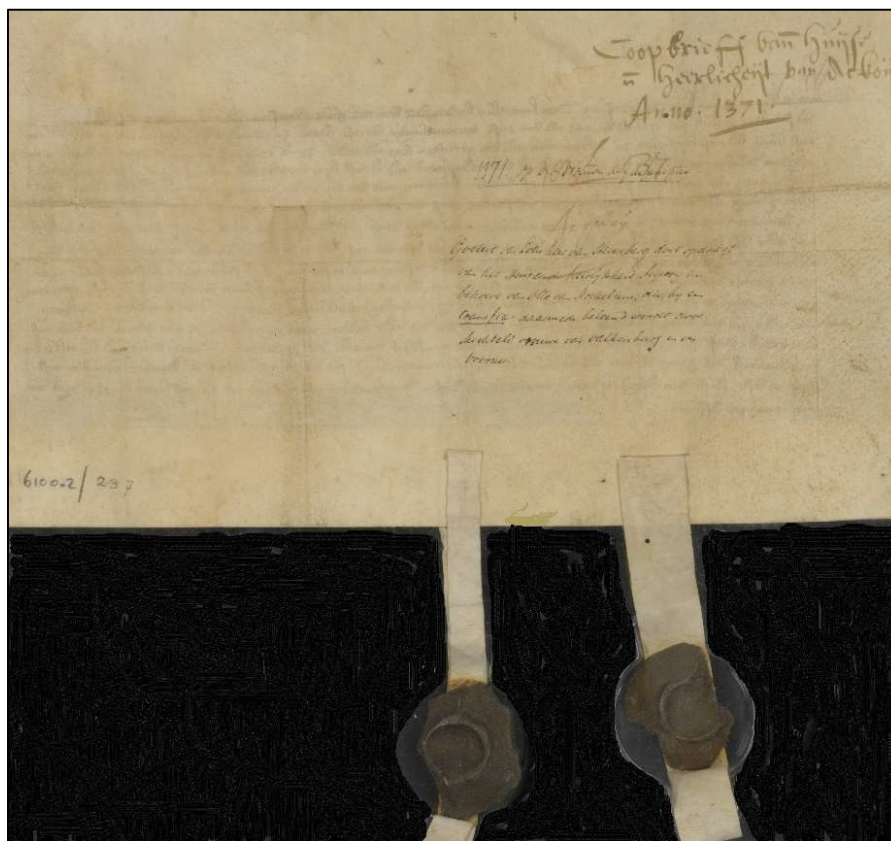
Hieronder de originele oorkonde van Otto van Arkel, uit 1371 met zegels, daaronder dezelfde oorkonde uit de LRK-boeken van Van Voorne en van Van Arkel. Deze stukken komen uit het Nationaal archief, Zeeuws archief en Gelders archief.

Originele oorkonde uit 1371, de zegels hangen achter het omgeslagen blad

Wij Godfried van Lone Keere van Keynsburch doen cont en bekenne allen luiden dat wij mit goeden voirzien ende om rechte nootsaken wille van commer en schulden wittelich en vrijlich voir ons en onssen nacomelingen vercocht hebbe ten eweliken daghen Keeren Otten van Kokelem onsse Kuijs en onsse Keerlichheit tot Akoyen mit de gherechte Hoge en Neder-kiende en renten en vervallen rysscherije voghelrije en mit allen sijne toebehore te water te lande alsoe als wij 't hebben en soe onsse lieve vrouwe en moeder (Catharina van Voornenburch) dair Goode zejz lof hebben moet voirtijts beseten had om eenen zekere pennen daeraf des wij bekenne ons van Keeren Otten ghenoech gedaen en al ener wel betaelt de leste penningen metten eerste en stelden quite voir ons en onse nacomelingen Keeren Otten voirseijt dat Kuijs en Keerlicheijt voirnoemt mit allen toebehoiren tot eweliken daghen en

want wij dat Kuis en Keerlicheijt van Akoyen mit alle horen toebehoren te leen houden van eenre Hoge edelen vrouwe onsse Keeren vrouwe Machtelt vrou van Valkenburch en van Voirne en burch Gravinne van Zeeland en wij zelve mit onsse lide om sonderlingen nootsaken wille met dair bij gecomen en connen noch en mogen soe hebben wij voir ons en onssen nacomellingen) onse Keeren vrouwen voirseijt vrijliken op gedragen en dragen hair op en geven mit dese teghenwoirdige open brief dat Kuis en die Keerlicheijt van Akoyen mit allen hoiren toebehoren te water en te lande alsoe als wij die dair hadden haren vrije eigghenen wille dair mede te doene en bidden onssen Keere vrouwen voirseijt dat sij ons en onssen nacomelingen dat manscip van allen desen goederen voirseijt verdragen wille en Keere Otten van Kokelem voirseijt den goeds verlijen en verlenen wille en sinen nacomelingen en des te eenre getuigenis en waarheijt hebben wij onssen zeghelen aen desen brief doen hangen in den jair ons Keeren 1300 een en 't zeventich op onsse Keeren vrouwendah (2 februari) die men noemt assumptio.

Achterzijde van de oorkonde uit 1371

Op de achterzijde staat

Coopbrief van Kuyse en Keerlicheijt van Ackoij Anno 1371.

1371 Op vrouwendag Assumtio (15 aug.) Acquoy

Godert van Loen heer van Heinsberg doet opdracht van het Kuis ende Keerlijckheid Acquoy ten behoede van Otto van Keukelum, die bij een transfix daarmede beleend wordt door Mechteld vrouwe van Valkenburgh van Voorne.

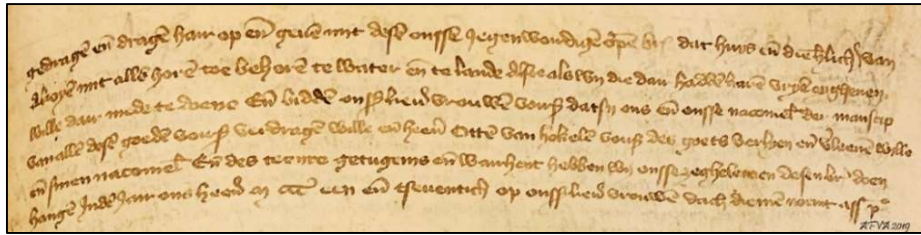
(Transfix is een stuk dat aan de oorkonde is bevestigd, waarin staat dat Mechteld van haar zwager Otto van Arkel, de leenrechten krijgt).

Dezelfde oorkonde uit het LRK-boek van Van Voorne

Wij Godart van Loen heer van Heinsberg doen rondt allen luden dat wy mit guden wilsen mid omb zertze nootfante van rommet mid seculden wyltich mid vyltich dor ons mid dor onse naromelingen der oest haenen zu ewelichden daghen hien Otten van heukelum onse huyb mid onse heerlicheit zu Arkoien mit alle den geruyghen hoge mid meder zenden renten mid weralle wyltich wogelien mit alle sone zu behoude ze wasser mid zilande also als wort alda haenen mid id onse leue vrouwe mid moeder sey saliger gedachte wort zyde biffen hant om eynen seculden pennint danc aff dat wir bekome ons van hien Otten genout gedain mid al mid vol bezalt den lasten panning mit den Ensten Ind der zeren mid seculden quyt dor ons mid onse naromelingen hien Otten dorst dat huyb mid die heerlicheit wir genout mit allen wren z zubigden zu eruyghen daghen Ind wort dat huyb van onse hegher zu eruyghen mit allen zomen zubigden zu len halden vrouwe van Valkenburgh mid van vome huyt regreunne van zilande Ind wort selue mit onsen leue omb funderliche nootfante wyltich mit dars by gromen en kenne motz en moghen hoc hain wir dor ons mid onse naromelingen onse leue vrouwe wyltich wyltich wogedraughen mid draughen ir op mid ghien ouer mit desen onsen toghen wogedraughen onse breuen dat huyb mid heerlicheit zu Arkoien mit allen wren zubigden zu wasser mid zu Lande also als wort die alda haddan zeren eygenen wille da mit yden Ind bidde onse leue vrouwe wyltich wogedraughen dat sy ons mid onse naromelingen der gauschaff van allen den guden durs seculden wille mid hien Otten van heukelum durs des gultz wyltich mid der leue wille mid synen naromelingen Ind des zu geyuyghen indt wren het wren onse Beghe an desen brief doen hange in dem jar onz herren dusent drem hondert eyn mid sinent op onse leue vrouwe dars den man noempt Assumptio

Wij Godard van Loen heer van Heinsberg doen rondt allen luden die wy mit guden wilsen en am rechte nootfante wille van comen en seculden wyltich en vyltich van ons onse naromel dert selde ten ewelike daghe hien Otten van heukelum onse huyb onse heerlicheit tot Arkoie mit den gye wyltich hoge mid meder trende en vyltich en wyltich wyltich wogedraughen mid mit alle sone zu behoude te wyltich wogelien mit alle sone zu behoude ze wasser mid zilande also als wort die alda haddan zeren eygenen wille da mit yden Ind bidde onse leue vrouwe wyltich wogedraughen dat sy ons mid onse naromelingen der gauschaff van allen den guden durs seculden wille mid hien Otten van heukelum durs des gultz wyltich mid der leue wille mid synen naromelingen Ind des zu geyuyghen indt wren het wren onse Beghe an desen brief doen hange in dem jar onz herren dusent drem hondert eyn mid sinent op onse leue vrouwe dars den man noempt Assumptio

Dezelfde oorkonde uit het LKR-boek van Van Arkel

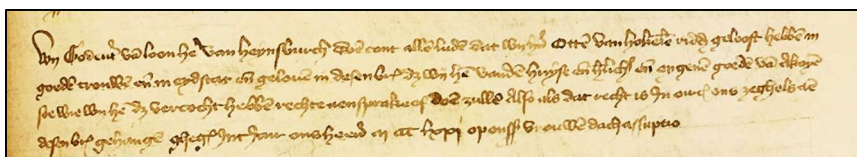
Merk op dat de schrijfwijze van de naam Gerard van Loon niet gelijk is in alle oorkonden.

Wij Goedens van Loen heire van Heynsberg, staat op de originele oorkonde.

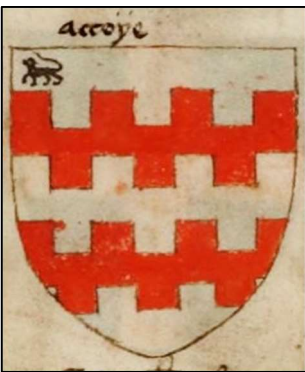
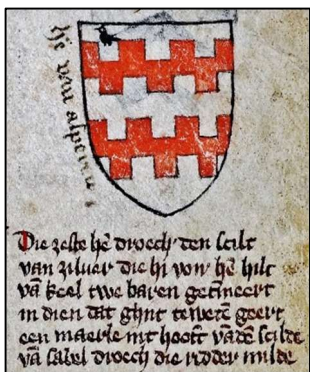
Wij Godens van Lone heere van Heynsburch, staat in het LRK-boek van Van Voorne.

Wij Goedaert van Loen heere van Heynsberg, staat in het LRK-boek van Van Arkel.
 En als vierde vond ik in het leenboek van Gerard van Voorne een aantekening waarin staat dat hij het huis en de burcht met de daarbij behorende landerijen en de rechten van de heerlijkheid Acquoy, verkocht had aan ridder Otto van Heukelum op de 20^e aug. 1371.

Wij Godert van Loon he' (heer) van Heynsburch doe cont allen lude dat wij heeren Otto van Hokele (Heukelum) ridder geloofst hebben in goede trouwe ende eyghene ende geloven in desen briede wij he' vande huijse ende heerlicheijt ende eijgenen goederen van Akoye doe wie wij hem vercocht hebben rechteren spraeke of doen zullen also als recht is over en ons zeghels aen desen brief gehange ghesegelt int jaer ons heere in mcccclxxi (1371) op onsse vrouwendach assumptio (20 aug.).

Van de heer D. G. van Maren kreeg ik onderstaande wapens van Van Arkel en van Acquoy. Deze wapens heeft hij gevonden in een oud wapenboek dat gedateerd is eind 14^e eeuw. Dat wapenboek Armorial de Bellenville berust in het Nationaal archief te Frankrijk. Ook de landkaart gemaakt in opdracht van Alva komt uit het archief van D. G. van Maren.

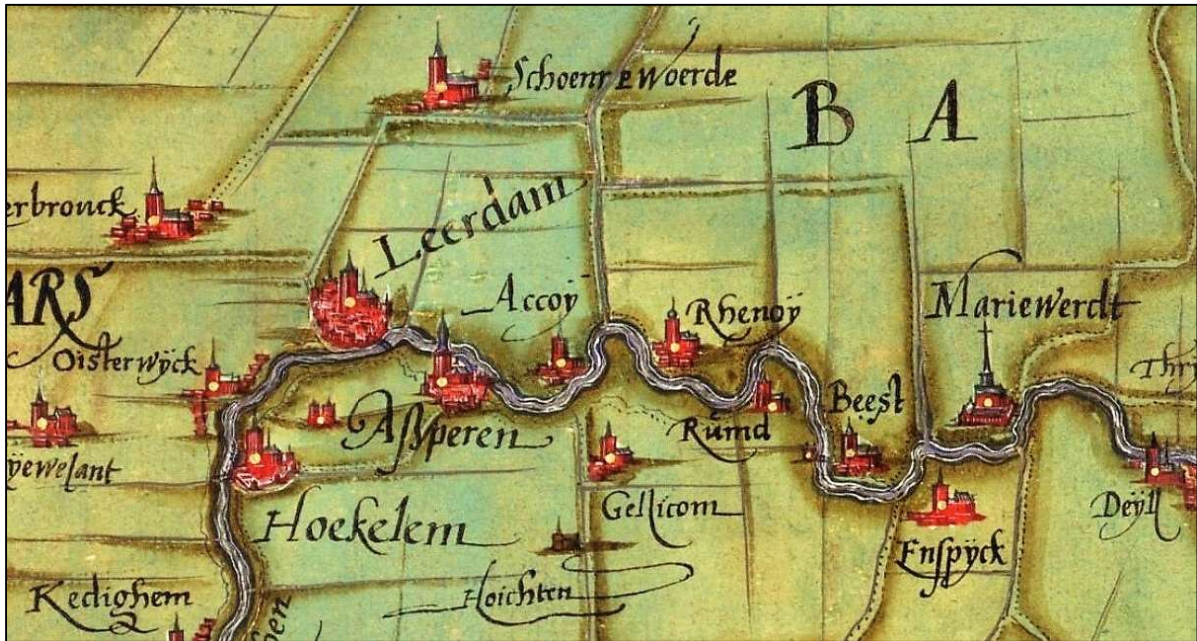

He' (Heer) van Asperen
 De zeste he' (Heer) droech een scilt van zilver die hi (hij) soir hem hilt van keel (rood) twe baren getinneert (gekanteld) in dien dat ghut (plunderend) kweeren geert een maerle (vogel) int hooft vande scilt (schild) van aabel (zwart) droech die ridder milde (genadig)

Van Arkel heer van Asperen

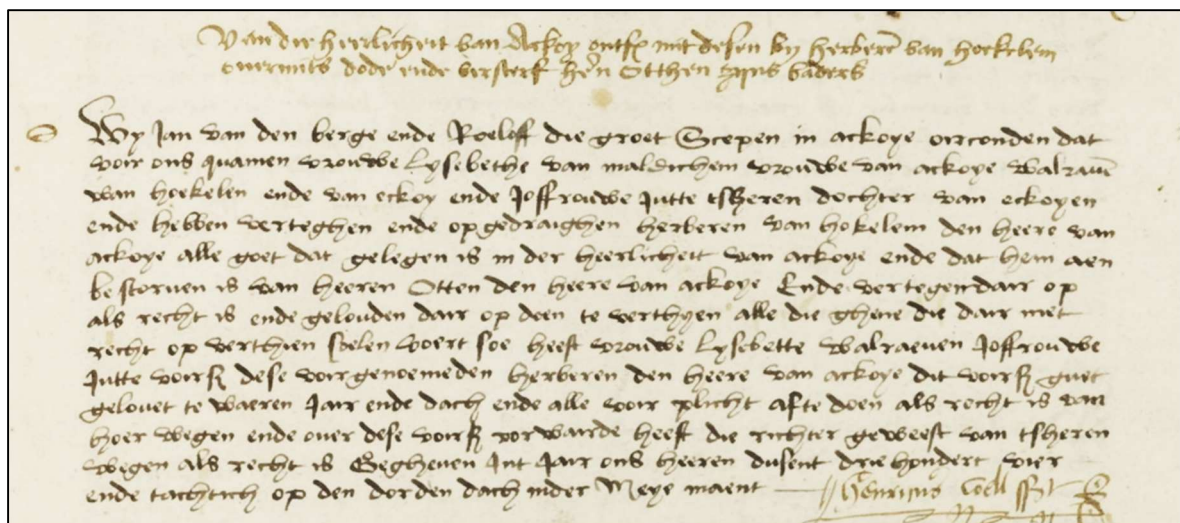
De zesde heer droeg een schild - van zilver die hij voor hem hielt - twee rode gekanteelde stormladders - als men plunderend op oorlogspad gaat - een vogel in het hoofd van het schild - in zwart droeg de ridder milde.

Op het wapen en op onderstaande landkaart zien we dat Acquoy geschreven werd als Accoye en Accoy.

1485. 4^e Leenheer van Acquoy, Herbaren van Arkel.

Na het overlijden van Otto van Arkel, maken de schepenen van Acquoy, Jan van de Berghe en Roeloff de Groot een oorkonde op waarin ze bevestigen dat Lysbeth van Maldichem (vrouw van Otto) en hun kinderen Walraven en Jutte hun erfdeel over dragen (wat hun aanbesteren is) aan de zoon van Otto, Herbaren van Arkel, heer van Ackoye. Actum de 3^e mei 1384.

Oorkonde waarin staat dat Herbaren van Arkel de eigenaar is van Acquoy 1384

Oorkonde in extenso.

*Van de heerlijkheit van Ackoy onse met desen bij Herbert van Koekelem ondermits dode ende versterf heer Otthen zijne vaderh
Wij Jan van den Berge ende Roeloff de Groet Schepen in Ackoye oorkonde dat voor ons quamen vrouwe Lysbethe van Maldichem, vrouwe van Ackoyen Walraden van Koekelem ende Ackoy ende juffrouwe Gutte de heere dochter van Ackoyen ende hebben vertheogen (afzien van) ende opgedraighen Kerberen van Koekelem den Heere van Ackoye alle goet dat gelegen in den Keerlicheit van Ackoye ende dat hem aanbestorden is van Heere Otten den Heere van Ackoy (Otto van Arkel, heer van Heukelum). Ende verlegen daerop als recht is ende gelouden (beloven) daerop doen te vertheogen alle de ghene die daer met recht op vertheogen soelen voort soe heeft vrouwe Lysbeth Walraden joffrouwe Gutte voorschreden dese voorgenoemde Kerberen den heere van Ackoye dit voorschreden goet gelouet (belooft) te waeren jaer ende darbij aale voor plicht afte doen als recht is van hoer wegen ende ener dese voorschreden vorwaerde heeft die echter geweest van 't heren wegen als recht is Seghenen int jaer onse heeren dusent drie hondert vier en tachtigh op den dorden dagh Meye maent (3 mei 1384).*

Herbaren van Heukelum, heer van Ackoy verklaard een vredesovereenkomst gesloten te hebben met de Bisschop van Utrecht, Frederik van Blankenheim op de 28 febr. 1407.

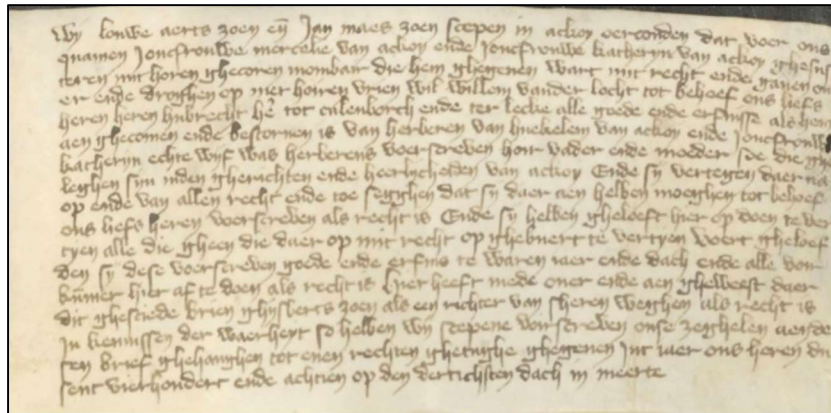

Bisschop Fr. van Blankenheim - Wapen van de bisschop - Oorkonde Utrechts archief

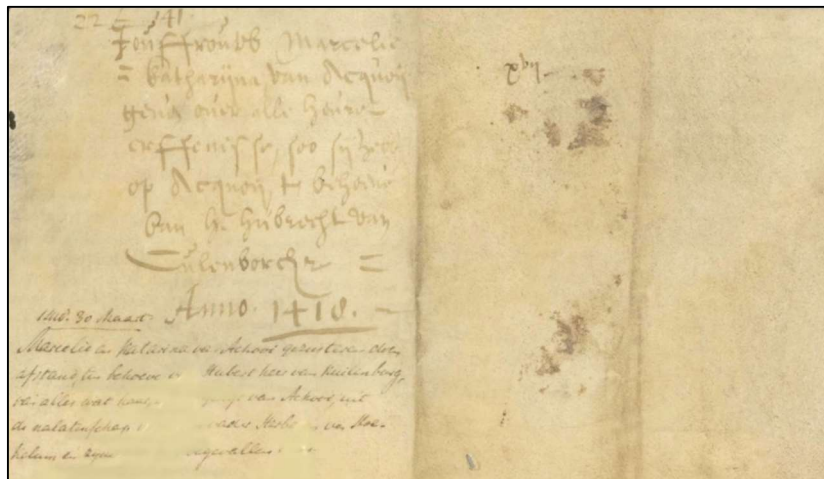
1418 5^e Leenheer van Acquoy, Huibert van Culemborg.

Na het overlijden van Herbaren van Arkel, heer van Ackooi, maken de schepenen Louwe Aertszn. en Jan Maeszn. een oorkonde op waarin staat dat Huibert van Culemborg de eigenaar

wordt van Acquoy. In deze oorkonde doen de erfgenamen van Herbaren, Marcelle en Katarina van Ackooi gezusters afstand ten behoeve van, Huibert heer van Kuilemborg, van alles wat haar in het gericht van Ackooi uit de nalatenschap van hun ouders Herberen en Katherijn van Hoekelum toegevallen is. Anno 30 maart 1418.

Voor kant van de oorkonde uit 1418

Achterzijde van de oorkonde uit 1418

1454. 6^e Leenheer van Acquoy, Jacob van Gaasbeek.

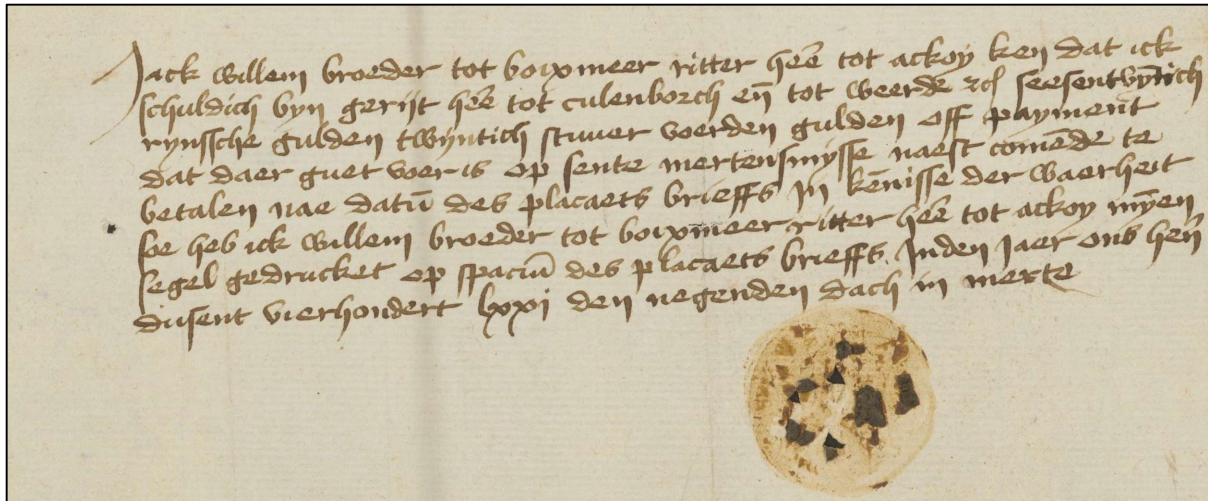
De vrouw van Hubert van Culemborg, Yolante van Gaesbeek, geeft Acquoy na haar overlijden in 1454 aan haar broer Jacob, baron van Gaesbeek, Abcoude, Putten, Strijen, stadhouder van Holland, erfmaarschalk van Henegouwen, raadsheer van het Hof van Holland, Zeeland en West-Friesland.

Jaques baron de Gaesbeke de Abcoude de Durstede et du Pays de (en het land) Putten et Strijen etc. 1459-1407

Steeds blijkt dat Acquoy vererfd, verkocht wordt in de familie. Daarna komt Acquoy in handen van Willem van Boxmeer

1471. 7^e Leenheer van Acquoy, Willem van Boxmeer.

Dat Willem van Boxmeer heer van Acquoy was blijkt uit onderstaande akte waarin Willem op de 9 maart 1471 erkend 26 Rijnse guldens schuldig te zijn aan Gerrit van Culemborg.

Akte uit 1471

Ick Willem broeder tot Boxmeer ritter, heer tot Acqoy ken dat ick schuldich ben Gerijt heer tot Culemborch en tot Weerdehof sesentwintich rijnssche gulden twijntich stuiver voerden gulden off paijment (betaling) dat daer guet voer is op Sente Mertensnyssse naest comende te betalen nae datu des plaets brieffe kenisse der waarheit soe heb ick Willem broeder tot Boxmeer ritter heer tot Acqoy mijen segel gedruckt op spatium (ruimte) des plaets brieffe in den jaer ons heere dusent vierhondert (1400) LXXI (71) den negenden dach in merke (9 maart 1471).

Willem van Boxmeer, verkoopt Acquoy in 1475 aan Jan van Montfoort (8^e Leenheer). Na het overlijden van Jan van Montfoort in 1498 erft zijn dochter Agniese (9^e Leenvrouw), Acquoy. Agniese van Montfoort is gehuwd met Jan van Cruijningen, heer van Heenvliet. Hun zoon Joost van Cruijningen verkoopt Acquoy in 1513 aan Floris van Egmond, graaf van Buren en Leerdam, heer van IJsselstein, Kortgene, Jaarsveld en Sint Maartensdijk, markies van Veere, stadhouder van Holland, Zeeland, Gelre en Friesland etc. etc. Wat opvalt is dat nu voor de eerste keer de koopsom van Acquoy wordt vermeld.

1517. 10^e Leenheer van Acquoy, Floris van Egmond.

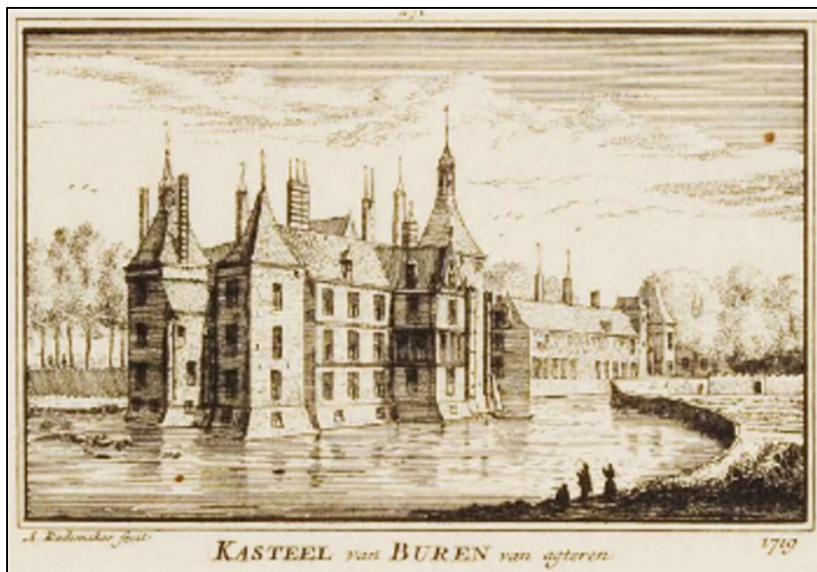

Floris van Egmond (1469-1539)

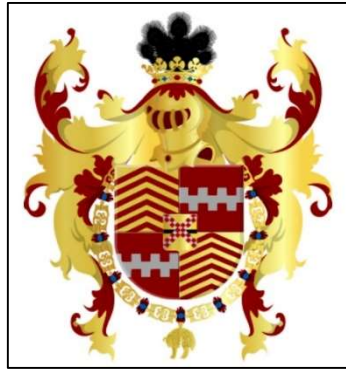
In 1519 schilderde Jan Gossaert dit portret van Floris van Egmond. Gossaert besteedde veel aandacht aan Van Egmonds modieuze kleding van wit damast, goudbrokaat en marterbont. Aan een fluwelen lint hangt het teken van de Orde van het Gulden Vlies, een prestigieuze ridderorde van de Habsburgse keizer.

Floris van Egmond was een machtig en invloedrijk man, van hoog aanzien. In 1514 krijgt Floris opdracht van Keizer Maximiliaan van Oostenrijk om zijn kleindochter Maria naar de kroonprins in Hongarije te brengen. Het was een gevaarlijke tocht van Leuven naar Wenen. Hij slaagde erin om de 8-jarige bruid binnen zes weken in Wenen te brengen. Floris regelde veel (militaire) opdrachten voor de keizer en werd daar goed voor beloond. Zijn kasteel in Buren werd door Floris opgeknapt, onder leiding van de Italiaanse architect Pasqualini, de 170 kamers werden gemoderniseerd. Floris had twee dochters en één zoon Maximiliaan, vernoemd naar zijn keizer, Maximiliaan van Oostenrijk, de opa van Karel V.

1315. Laurens Spernagel, gemachtigde van Joost van Cruijningen, deelt mede dat Floris Heer van IJsselstein, stadhouder van Holland, op de 18 november 1513 gekocht heeft van Joost Heer van Cruiningen, de heerlijkheid Ackoy voor 9000 gulden te weten zes duizend gulden contant en voor de andere drie duizend gulden betaalt hij jaarlijks een rente van 30 gulden.

Van Egmond

Van Cruijningen

Wapen van Floris van Egmond, gevierendeeld: I en IV Van Egmond, II en III Van Buren, in het midden wapen van IJsselstein.

Wapen van Cruijningen, gevierendeeld: I en IV Van Cruijningen, II en III Van Borselen.

1514. In een hoog brief wordt medegedeeld dat Floris van Egmond, heer van IJsselstein, gekocht heeft van Joost van Cruijningen, Ackoij met het huis en de daarom liggende landerijen en de rechten van de Heerlijkheid Ackoy, zoals de heer Van Cruijningen het daarvoor in bezit heeft gehad. Floris betaald 6000 gulden contant en over de rest betaalt hij 30 gulden rente per jaar. Datum de 1^e juli 1514

Hoog brief in extenso.

Den hoogbrief waerbij Floris Heer van IJsselstein gecoght heeft van Joost Heere van Cruiningen, het dorpe genaemt Ackoij, met het huijs, Heerlijcheijt van justitiën thierenden weeren (water, Linge) Beembden (laaggelegen land) bosschen, leenden landen thijnsen ende dat daer aenleeft, gelijk de Heere van Cruijningen dat te vooren beseten hadde, mite daer vooren betalende de somme van negen duijsent guldens, te weten ses duijsent gulden gereed (contant) ende de andere drie duijsent gulden gereed (betalen) doen naest comende, voorschreven soude die Heer van IJsselstein noch tot sijnen lasten houden 26 ofte 30 gulden 's jaers losrente gedateert den 1^e Julij 1514.

Des Hoogbriefft waer bij Floris' Aelde
 van Yffelstein, gecroft Biele van Joost
 Aelde van Cruiningen, mit Dorpe gel,
 waermit Acquoy, mit alle Prins' Biele,
 hebelijet van Justitien, Chjenden,
 Aelers, Aelendens, Basseger, Lande
 Lande, Eijnsel, ende dat daer van
 elckst, gelijck de Aelde van Cruiningen
 dat te vore beseten hadde, mit
 daer vore betalende. de somme van
 negen dinst guldens, te weten
 ses dinst guldens, gelyck ende d'andere
 drie dinst guldens van misse doen
 maect comende; voort soude de
 Aelde van Yffelstein, nochtan syden laste
 Aelers 26 ofte 30. guldens 's Jaers
 besolde, gedatert den 1^{en} July 1514.

Hoogbrief 1514

1516. Karel V verheft Acquoy tot een Baronie, als dank voor de bewezen diensten van Maximiliaan van Egmond. Maximiliaan zoon van Floris, werd de 1^e baron van Acquoy.

Voorheen werd gesproken over de heer van Acquoy maar vanaf die tijd schreef en sprak men over de baron van Acquoy en Acquoy werd in de stukken aangeduid met de baronie van Acquoy.

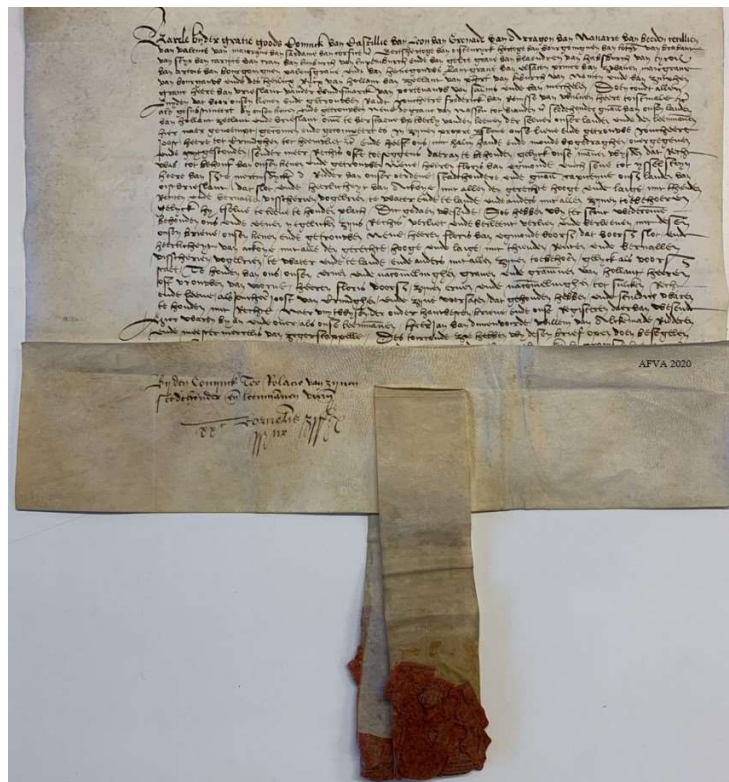
1517. Na deze verkoop van Acquoy in 1513, door Joost van Cruiningen, aan Floris van Egmond verleent geeft Karel V, heer der Nederlanden, Floris van Egmond de leenrechten behorende bij Acquoy op de 3^e maart 1517.

Karel de Vijfde heer der Nederlanden maakt bekend aan eenieder dat Floris van Egmond, heer van IJsselstein, heer van Sint Mertensdijk, ridder van Oerdene en Stadhouder, Graaf, Kapitein-Generaal van Holland en Oost-Friesland het slot en de heerlijkheid van Ackoy met alle hoge- en lage rechten etc. etc. gekocht heeft van Joost van Cruijningen. Namens Karel V hebben Jan van Duijvenvoorde, Willem van Alckemade en Mercellis van Zegercapelle hun zegels gehangen onder de oorkonde. Datum de 3^e maart 1517.

Karel V (1500-1558)

Keer Floris van Egmondt heer van IJsselsteijn Sint Mertensdijk en ridder van der Oerdene Karel bij der gratie Goods Coninck van Castillie van Leon van Grenaden doen condt aller huijden dat voor onsen lieven end getrouwe Raedt

Oorkonde Karel V beleent Floris van Egmond met Acquoy 1517

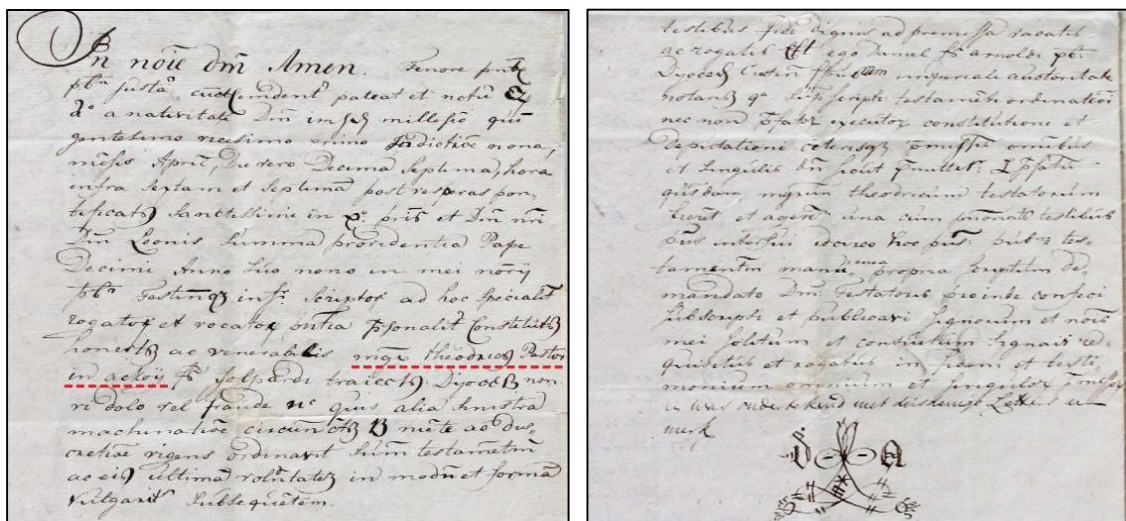
Goncheere Frederick van Renesse van Wulven Keere van Oistmale en Gesubstitueert bij onsen lieve ende getrouwen neve de graven van Nassouwe tot Vianden en Stedehouder grave van onsen landen van Holland Zeelant ende Orieslant omme te versane (verbinden) op den leenen der selven onser landen ende

den leenmannen hiernaer genoempt gecomen ende gecompareert is in sijnen proper (eigen) persoon onsen lieve ende getrouwe Goost Heere tot Cruijningen tot Keenliet ende heeft ons met haren ende monde opgedragen overgegeven ende gecedeert (overgegeven) sonder meer regts ofte toeseggens daervan te behouden gelijk onsen mannen wijsden dat recht was tot behouf van onsen lieven getrouwen neve Heeren Floris van Egmond eenich sone tot Gsesteijn Heere van Sinte Mertensdijk en ridder van onsen Oerdone Stadthouder ende grave capiteijne onser landen van Oist - Oriesland dat slot ende Heerlijckheijð van Ackoye met allen aen gerechte hooge ende lage mit thierenden renten ende bevallen vissereijen vogelreijen te water ende te lande ende andere met allen sijnen toebehooren gelijk 't selve te leene te houden plach dit gedaen wesende soe hebben wij terstont wederomme behouden ons ende eener ijgelicken zijns recht verliet endt verclaert verene ende verleenen mit desen onsen brieden ende getrouwen neve Heeren Floris van Egmond voorseijt dat voorschreven slot ende Heerlijckheijt van Ackoye mit allen gerechten hoge en lage mit thierenden renten ende vervallen visserijen te water ende te lande ende anders mit allen zijnen toebehooren gelijk als voorseijt staat te houden van onsen erven ende nacomelinghen graden ende gravinnen van Hollant Heeren oft Vrouwe van Doorne heeren Floris voorseijt sijner erven ende nakomelingen tot sulcken recht ende leene als Jonchheere Goost van Cruijningen ende sijnen voorsaten dat gehouden hebben ende schuldich waren te houden mit rechte naer uijtwijzen der ouder-hantvesten brieden ende onse registeren daer van wesende hier waerbij aen ende over als onder leenmannen Heeren Jan van Duijvenvoirde Willen van Alckemade ridder ende meester Mercelis van Zegercappelle des oirkonde zoi hebben wij dese briede open doen besegelen mit onsen zegelen van onsen leenen van Holland die wij noch dagelicx gebuijken bij promisse hiervan gehangen gegeven den ijdach (de 3^e dag) in Maerte int jaer onder Heeren duijsent vijfhondert ende sextien naer tocriven (schrijven) ons hoeft van Hollant. Bij den Coninck tot Hollant van zijnen stedehouder en leenmannen Buren.

1521. Op 17 april 1521 maakte de pastoor van Acquoy, Mr. Dirck Flopertsz (Folpert zoon) voor de schepenen van Acquoy zijn testament. De aanhef luidt: In de naam ons Heeren, Amen. Tot lof ende eerwaardigheijt van God almaghtigh en Maria sijnne ghebenedide Moeder etc. Het testament werd in het Latijn geschreven. Flopertsz. gaf vervolgens aan dat na zijn overlijden zijn lichaam in de gewijde aarde van de Asperense parochiekerk bij zijn broeder zaliger gedachten begraven moest worden. In dezelfde kerk moest ter ere van God en Flopertsz. ziel twee altaren worden gesticht en waarvoor zestien morgen land (ca. 10 Ha.) gelegen onder Acquoy voor de benodigde inkomsten moesten zorgen. Deze gronden werden aangeduid als Vicary Van Acquoy. Tevens stelde hij zijn zuster aan als collator die na zijn overlijden een vicaris moest benoemen. Na het overlijden van zijn zus Goltken Flopertsd. moest een bloedverwant in rechte lijn collator worden, waarbij de mannen voorrang hadden boven de vrouwen. Aan de Acquoyse kerk werden vijftien Rijnse guldens toebedeeld voor een eeuwige memorie op de eerste zondag in mei. Tevens moest de vicaris, die de pacht inkomsten innen en ervoor zorgen dat er regelmatig voor Dirck Flopertsz. gebeden werd. In die tijd dacht men dat je na je dood in een vagevuur terecht kwam. Hoe meer er gebeden werd hoe eerder je het vagevuur verlaten kon. Dat bidden door de Pastoor koste natuurlijk extra geld. Verder staat het testament nog vol met allerlei wensen die uitgevoerd moesten worden.

Collator, patroon (beschermer) van de "Vicarie van Acquoy" met benoeming bevoegdheid. Vicaris, plaatvervanger van de pastoor met opdracht pachtpenningen innen en besteden voor de zielenheil van pastoor Dirck Flopertsz.

Na de reformatie (beeldenstorm 1566 en de 80-jarige oorlog) werden deze gebruiken verboden. De inkomsten van de vicary goederen moesten anders besteed worden. Diverse overheden hebben hiervoor regels opgesteld, o.a. Maurits van Oranje, stadhouder in 1596, Napoleon in 1806 en de regering Den Uijl in 1975. Alle vicarieën (ca. 300) zijn na 1975 overgegaan in een stichting met eigen doelen. Behalve de Vicary van Acquoy, kom daar later nog op terug.

Een gedeelte uit het testament van Mr. Dirck Flopertsz. 1521

Na het overlijden van pastoor D. Flopertsz. wordt Arnoldus van Buren de nieuwe pastoor en na zijn overlijden in 1537 wordt Willem van Grunsvelt aangesteld door Floris van Egmond.

1537. De proost en aartsdiaken van Arnhem stelt voor de cure (geestelijke) van de Beata (zalige) Katherina kerk te Ackoy, Willem van Grunsvelt, na het overlijden van pastoor Willem van Bueren. Op de 25^e augustus in castro nostro de Bueren (in kasteel te Buren) benoemd Graaf Florentius van Egmonde, graaf van Bueren en Leerdam, heer van IJsselstein, Cranendonck, Sinte Maartensdijk en baron van Ackoy enz. pastoor Willem van Grunsvelt.

Na het overlijden van Floris van Egmond komt de baronie van Acquoy in het bezit van zijn zoon Maximiliaan.

1539. 11^e Leenheer van Acquoy, Maximiliaan van Egmond.

Maximiliaan van Egmond (1509-1548) Grave van Buren etc. Velt-Overste des Keizers Carls de Vijfde. Graaf van Buren en Leerdam, baron van Acquoy, heer van IJsselstein, Jaarsveld, Sint Maartensdijk, Cranendonck en Eindhoven. Vanaf 1540 was hij voor keizer Karel de Vijfde en sinds 1555 voor koning Philips II van Spanje stadhouder van Friesland, Groningen, Drenthe en Overijssel.

Maximiliaan van Egmond volgt zijn vader op als hij 30 jaar is. Hij woont in het fraai verbouwde kasteel te Buren. Maximiliaan was in 1531 in de ridderorde van het Gulden Vlies verheven en maakte zo deel uit van de kring ridders rond keizer Karel V. 's Zomers ging hij op veldtocht met de keizer, in de winter vertoefde hij meestal aan het keizerlijk hof te Brussel of in Buren. Een van de grootste veranderingen die plaats vonden in Nederland gebeurde in de tijd van Maximiliaan van Egmond. De wereld werd geregeerd door

twee machten, de kerk en de staat. De paus en de wereldlijke heersers waren het niet altijd eens, maar ze hadden elkaar nodig om de eenheid en dus de macht over hun gelovige onderdanen te handhaven. Uit deze tijd komt het gezegde, dat de keizer tegen de paus zei: "Houd U ze dom, dan zal ik zal ze arm houden".

In 1535 gaat Maximiliaan samen met de keizer de Turken in Noord-Afrika de les lezen. De keizer was gekrenkt door het optreden van de Turkse zeerovers in Italië, dat van Milaan tot

Napels aan hem toebehoorde. Jarenlang was de hele Middellandse Zee door zeerovers onveilig gemaakt. Ze vertrokken naar Barcelona, de Spaanse adel voegde zich bij hen en daarna stak de oorlogsvloot van wal, richting Noord-Afrika. De wind was gunstig en spoedig ging men voor anker bij Carthago. De vele zwaarbewapende Turken werden bestormd en verslagen. In 1546 leverde Maximiliaan nog een strijd tegen de protestants Duitse vorsten. Karel V schonk de graaf voor deze overwinning een gouden beker. Op het deksel zien we de graaf van Buren tijdens de overtocht met zijn troepen (30.000 man voetvolk en 7000 ruiters) over de Rijn trekken. Op de kelk staan diverse afbeeldingen van deze heldendaad. Deze beker bevindt zich thans in het gemeentehuis van Veere. Maximiliaan heeft hem nietaan zijn dochter Anna gegeven maar aan zijn neef Maximiliaan van Bourgondië, Markies van Veere.

Foto A. F. Verstegen

1548. 12^e Leenvrouw van Acquoy, Anna van Egmond van Buren.

Na het overlijden van Maximiliaan van Egmond erft zijn dochter Anna al zijn bezittingen en titels.

Anna van Egmond, gravin van Buren, Lingen en Leerdam, baronesse van Ackoy, vrouwe van IJsselstein, Borssele, Grave, Cranendonck, Eindhoven, Jaarsveld, Kortgene, Sint-Maartensdijk en Odijk. Enige dochter van Maximiliaan van Egmont en Françoise de Lannoy en de eerste echtgenote van Willem van Oranje.

Anna van Egmond (1533-1558)

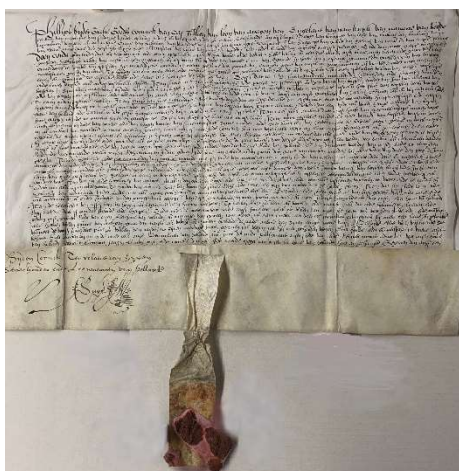
Na haar overlijden erft haar zoon prins Philips Willem, al haar bezittingen.

1559. 13^e Leenheer van Acquoy, Prins Philips Willem.

Philips Willem werd in 1568 ontvoerd door de koning van Spanje Philips II, heer der Nederlanden. Philips II wilde zijn petekind in Spanje een goede katholieke opvoeding geven. Zodra hij meerderjarig was kon hij zijn bevelen in Nederland uitvoeren. Helaas voor Philips II is dat anders gelopen. Als baron van Acquoy nam zijn vader deze taak over. Later zijn halfbroer Maurits.

Philips Willem (1554-1618)

Oorkonde uit 1559, Philips II, koning van Castilië, beleent Philips Willem met de goederen afkomstig van zijn moeder. Omdat Philips nog minderjarig is wordt de eed van trouw en manschap afgelegd door hulder, Mr. Jacob de Milde pensionaris van Holland.

1566. Tien jaar na de benoeming van pastoor Willem van Grunsvelt, breekt de beelden storm uit. Op 8 oktober 1566 werd onder leiding van Wessel van den Boetselaer, als een van de eerste kerken, de St. Catharinakerk kerk te Asperen vernield en leeggeroofd. Pas twee jaar later komt Willem van Oranje in opstand tegen de koning van Spanje, omdat de koning Philips Willem ontvoerd had. In Leerdam, Buren en Acquoy en waarschijnlijk overal in de andere steden en dorpen waar Willem de macht had vond geen beeldenstorm plaats. De beelden werden op een vreedzame manier verwijderd en de pastoor werd dominee, of was reeds vertrokken.

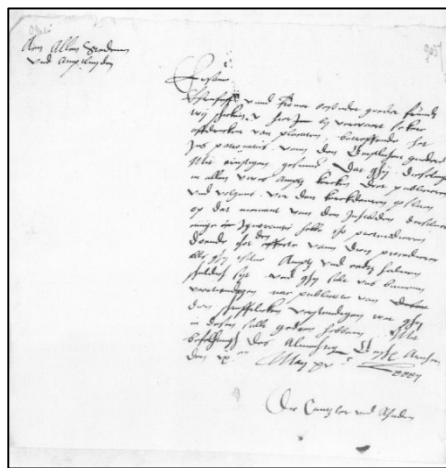
1596. Het Hof van Gelre in Arnhem, stuurde in opdracht van stadhouder Maurits van Oranje, waarnemend baron van Acquoy, in 1596 een missieve (brief) met een begeleidend placcaat (bevel). Men moest 1/3 van de vicary opbrengsten vorderen t.b.v. de predikanten en schoolmeesters. Enkele maanden daarna op de 11^e mei, stuurt Maurits een brief naar Willem Pieck ambtman van Beesd en Rhenoy. In deze brief eist hij van baron Willem Pieck om er zorg voor te dragen dat van de in zijn ambt gelegen vicarien 1/3 deel van de opbrengst afgestaan moest worden aan de predikanten en schoolmeesters. Beesd had op dat moment volgens het boeje "De vicarieën in Gelderland" van W. Wijnants van Resandt, 4 vicarieën en Rhenoy geen.

Aen den Amptman van Beest ende Renoije Willem Pieck

Edel Erentfest ende vrouwe besondere goede vriendt. Bevel van het Hof aan den ambtman van Beest en Renoy, met last om er zorg voor te dragen dat van de in zijn ambt gelegen geestelijke goederen, die juris (rechts) patronatus zijn, om de bezitters 1/3 van de inkomsten te vorderen overeenkomstig resolutie (besluit) van de landschap. Actum 11 mei 1597.

Maurits (1567-1625)

Brief die Maurits schreef 1597

In het begin van 1600 speelde er een kwestie in de familie van Zijll, wie collator moest worden van de Vicarie van Acquoy, na het overlijden van Rudolph van Zijll. Prins Maurits besliste dat Antonie Van Zijll, zoon van Rudolph recht had op het collatorschap van de Vicarie van Acquoy. En deze Rudolph stelde zijn zoon aan tot vicaris. Hoe het verder ging in deze familie komt uit

de genealogie van de familie De Jong van Rodenburg.

De eerste collatoren en vicarissen zijn niet bekend, maar in het begin der zeventiende eeuw treft men aan als eersten collator of patroon der bedoelde Vicarie, den Heer Rudolph van Zijll, zoon van Antonie van Zijll en Maria Egberts van Enschede, geboren op de 28^e febr. 1582 en op 18 jan. 1610 gehuwd met Hillegonda Caesarius. Na het overlijden van deze Rudolph van Zijll, werd zijn oudste zoon, Antonie van Zijll, geboren op 31 maart 1612 en gehuwd met Saaya Tijckmaeker, patroon in de plaats zijns vaders. Die benoeming schijnt betwist te zijn door mevrouw Maria van Enschede, echtgenote van den Hendrik Caesarius predikant te Utrecht, tante van genoemden Antony van Zijll. Die betwisting was echter tevergeefs, daar Prins Maurits in zijn beschikking verklaarde, dat genoemde Heer Antony van Zijll (ook predikant), bewezen had, dat hij de naaste in den bloede van den stichter der Vicarie was.

De vicarie was opgenomen in de rekeningen van de rentmeester van de geestelijke goederen te Leerdam, vandaar de bemoeienis van Maurits, graaf van Leerdam en baron van Acquoy. De inkomsten bleven echter voorbehouden aan de leden van de familie Van Zijll en werden niet bestemd voor predikanten traktementen zoals elders.

Deze Antony van Zijll stelde tot vicaris aan zijnen zoon, Rudolph van Zijll die opgevolgd is door den Gijsbert van Zijll, welke laatste blijkens beschikking van Hare Koninklijke Hoogheid, de Prinses van Oranje, als voogdes van den Prins van Oranje in 1656 zijnen zoon Rudolph van Zijll uit zijn huwelijk met Anna de Wijn, tot vicaris deed benoemen.

Akte waarin de Moeder van Willem III, Rudolph van Zijll benoemd tot vicaris van de Vicarie van Acquoy.

Princesse Douairière voor haar selven ende als gemachtighde van sijn Doorluchtighe van Brandenburg voochdens van Sijne Hoosheit den Prince van Oranje gesien hebbende het testament hier annex en de Collatie ende presentatie bij desen gedaen aggreeren ende staen toe bij

desen de gifte van de vicarie hierinne vermeldt op en persoon van Rudolph van Zijll des suppliant's Soone ordonnerende de Rentmeester van de geestelijcke goederen van Leerdam ende allen anderen den selven Rudolph van Zijl de vruchten. Actum 21 nov. 1656.

In het boek van Mr. F. C. W. Koker "Geschiedenis van de vicarie-goederen" schrijft hij op blz. 113: In het begin der XIV eeuw en eindelijk door het huwelijk van de erfdochter van Maximiliaan van Egmond met Willem I, komt IJsselsteijn aan het Huis van Oranje. Dit geslacht heeft de inkomsten altijd ad prius usus (in vergelijking met de vorige) gebruikt en gewoonlijk gegeven aan studenten in de Theologie.

De circa drie honderd vicarieën in Nederland zijn in 1975 bij wet opgegaan in een stichting. Gezien het bovenstaande is het zeer merkwaardig dat de Vicary van Acquoy, nooit een gedeelte van de opbrengst afgestaan heeft aan de NH-kerk en niet is opgegaan in een stichting. Als enige in Nederland, heeft de Vicarie van Acquoy nog een collator (bestuur NH-Kerk van Acquoy, sinds 1918) en een vicaris die de pacht opbrengst ontvangt. In het artikel "Vicarie van Acquoy 1521-heden" wordt de volledige geschiedenis weergegeven. Dit artikel is te vinden op de website van de HKWB en de website acquoy-westbetuwe.

1618. 14^e Leenheer van Acquoy, Prins Maurits.

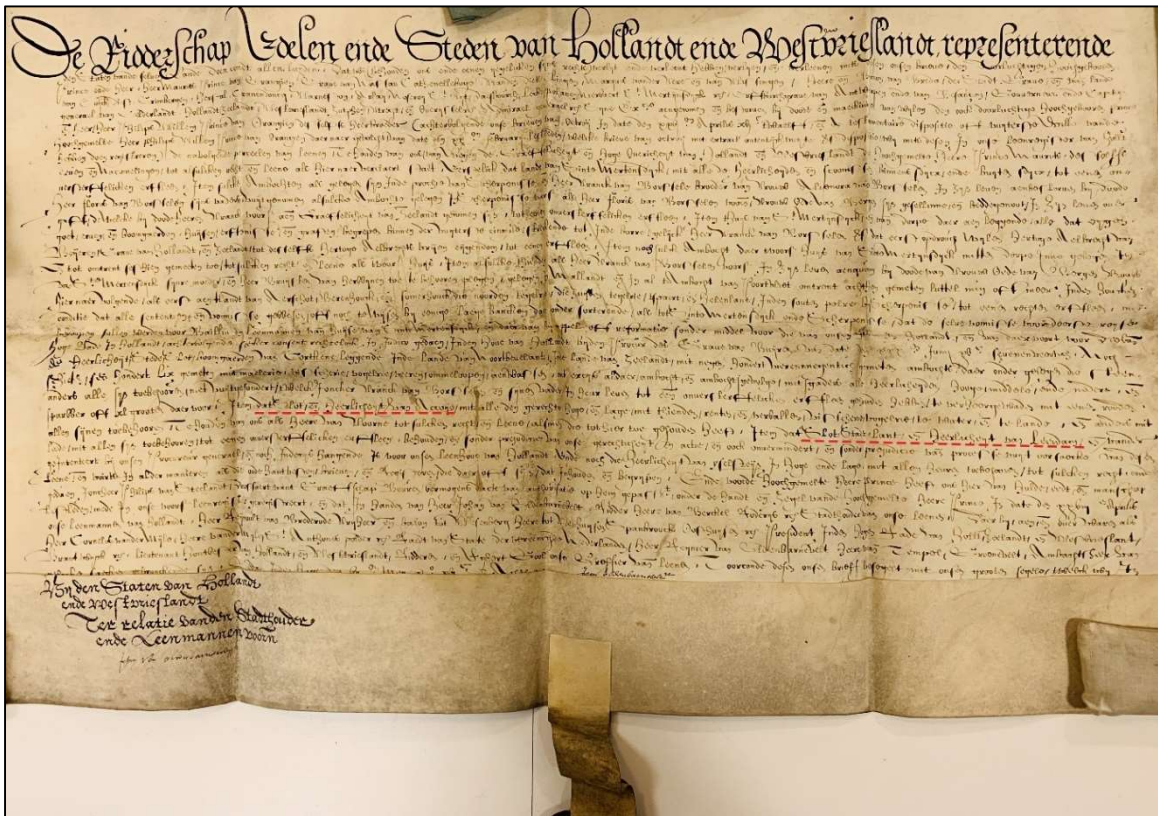

Na het overlijden van Prins Philips Willem, erfde Maurits zijn bezittingen.

Oorkonde waarin staat dat Prins Maurits Acquoy en Leerdam in leen krijgt van de Staten van Holland en West-Friesland 1618. In de oorkonde staat:

Item dat slot en heerlijkheid van Accoije mit alle den gerichtte hoge en lage mit thierenden etc. Item dat slot Stadt land van de heerlijkheid van Leerdam van der Leede mit alle sijn toebehooren etc.

Prins Maurits (1567-1625)

Oorkonde uit 1618

1621. Zoals we weten werd de baron van Acquoy, Philips Willem door zijn peetvader, koning van Spanje, Philips II samen met zijn dochter Isabella op het Spaanse hof opgevoed. En hoewel de staten van Holland in 1581 de koning van Spanje niet meer erkende, verleende Isabella, Acquoy tijdens de 80-jarige oorlog sauvegarde (document waarin staat dat Acquoy gevrijwaard zou worden van plundering en brandstichting).

Isabella Clara Eugenia regentes van de Nederlanden van 1621 tot 1633, schreef een brief aan de bewoners van Acquoy.

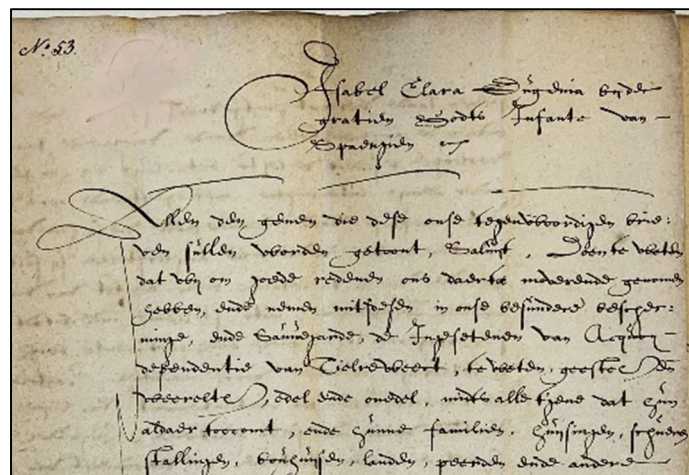
In deze brief konden de bevelhebbers van het Spaanse leger lezen dat de inwoners van Acquoy niet aangevallen en geplunderd mochten worden.

En gedeelte van deze brief wordt in extenso weergegeven.

Isabella Clara Eugenia bijder gratien Godts infante (kroonprinses) van Spanje enz.

Allen dien genen die dese onse tegenwoordigen briefren sullen worden getoont saluijt. Doen te weten dat wij om goede redenen ons daartoe Isabella naderede

Isabella (1566-1633) besluit genomen hebben ende nemen met desen in onse besondere belofte ende Sauvegarde de ingesetene van Acquoy dependentie van Tielerweert, te weten geestoe den weerelte adel ende omede mits alle 't gene dat hun aldaar toecomt ende hunne families zuijgelingen stallingen huijzen landen peerdan ende andere besittinge etc. etc.

Brief van Isabella aan de inwoners van Acquoy

1625. 15^e Leenheer van Acquoy

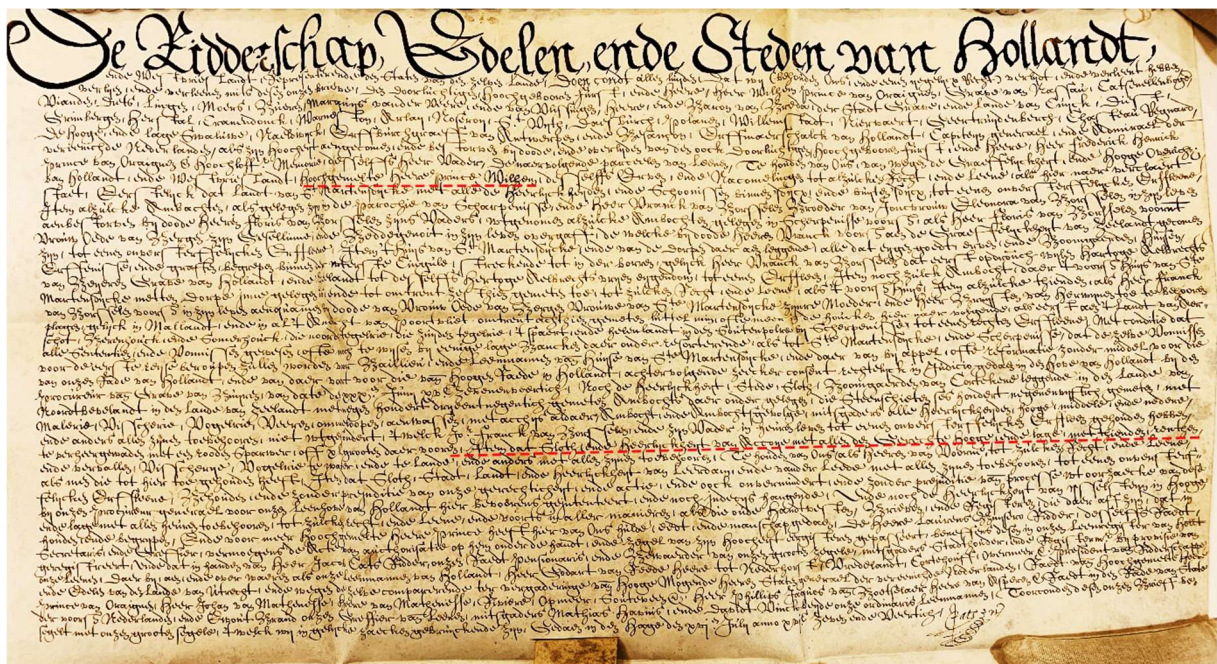

Frederik Hendrik (1584-1647)

1647. 16^e Leenheer van Acquoy

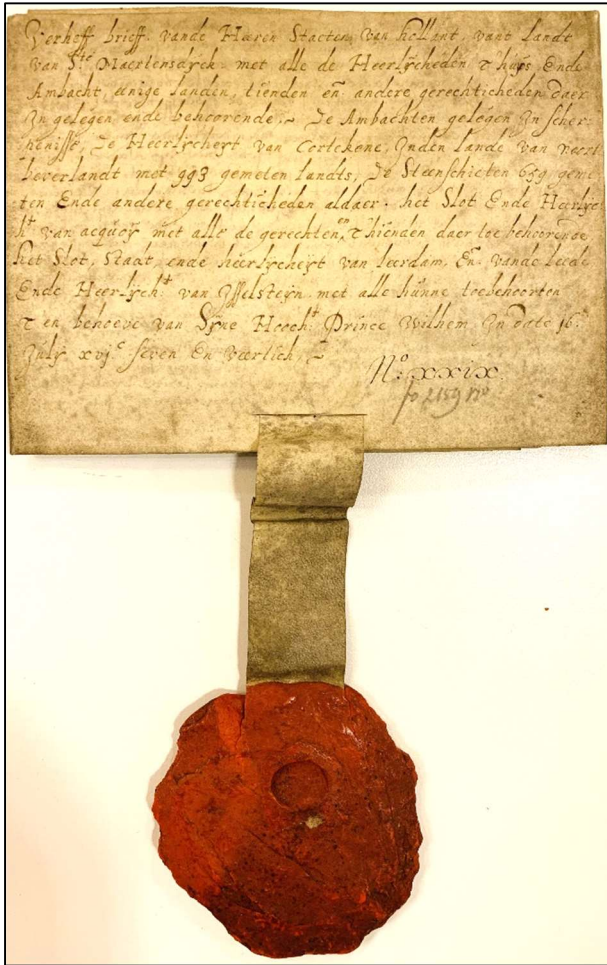

Prins Willem II (1626-1650)

Oorkonde 1647

Op de achterkant van de oorkonde staat een korte samenvatting.

Verheff brief vande Heeren Staeten van Hollant vant landt St. Maertensdyck met alle de Heerlycheden 't huijs ende Ambacht eenige landen tienden en andere gerechtigheden daer in gelegen ende behoorende in de Ambachten gelegen in Scherpenisse, de Heerlycheijt van Cortekene inden lande van Noord Beverlandt met 993 gemeten lands, de Steenschieten 659 gemeten Ende andere gerechtigheden aldaer het slot ende Heerlycheijt van Acquoy met alle de gerechten en tienden daer toe behoorende het slot stat ende

heerlycheijt van Leerdam en vande Leede ende Heerlyckheijt van Gosselsteyn met alle hunne toebehoren ten behoeve van Syne Hoocheijt Prince Willem in date 16 July xvi^e (1600) Seven En Veertich (1647) No. xxix

1660. 17^e Leenheer van Acquoy, Willem III.

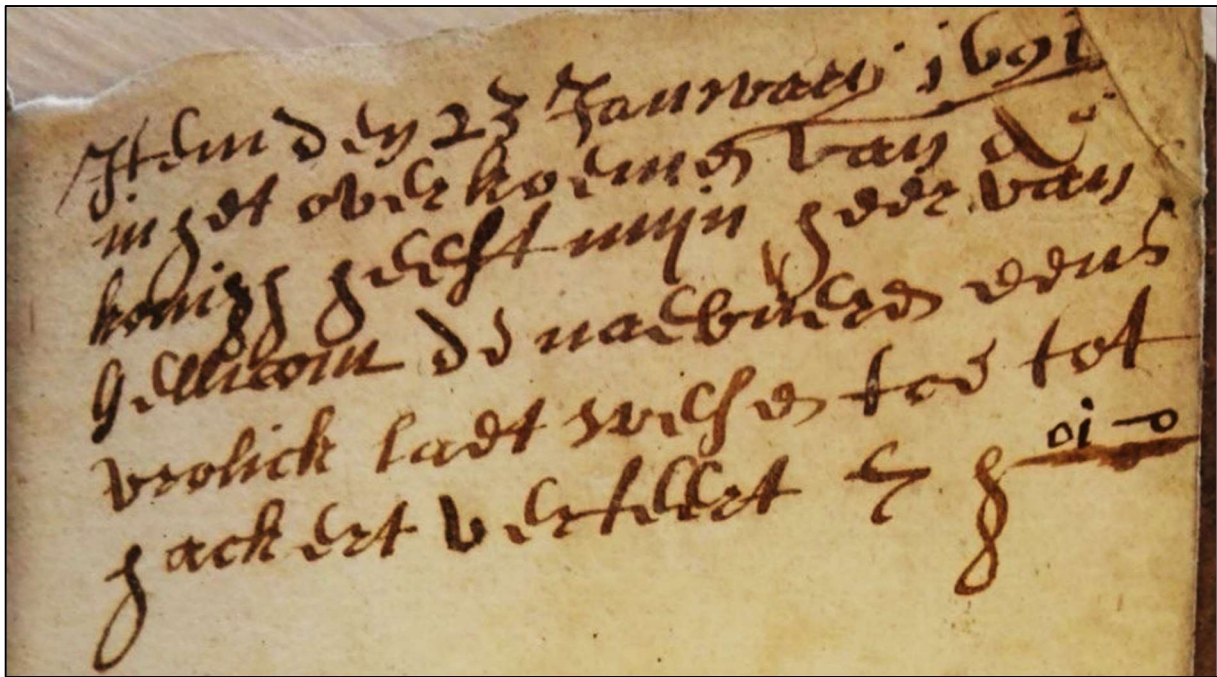
Baron Willem III was regelmatig in Acquoy en met zijn vriend baron Gijsbert van Tegnagel ging hij jagen, hij logeerde dan op Huize Acquoy bij de familie Van Wervelinckhoven.

Willem III (1650-1702)

Maria Stuart (1662-1694)

Beatrijs van Dijk van het R.A.R. te Tiel ontdekte onlangs bij het opmaken van de inventaris van het "verschotboek" van de dorpspolder Gellicum een aantekening van baron Gijsbert van Tengnagell heer van Gellicum. Het boekje bevat aantekeningen van uitgaven en van gedane schouwen van de schout en buurmeesters van het dorp.

De volgende aantekening komt uit het bovenvermeld boek.

Item den 23 Januarij 1691 in het overkoemen van de koningh heeft mijnheer van Gellicum de naeburen eens vrolick laet wesen toe tot hackert verteert. De kosten waren ruim 7 gulden.

Willem III, stadhouder van verschillende gewesten in de Republiek, was sinds 1677 getrouwd met Maria Stuart, dochter van de koning van Engeland. Een bondgenootschap tussen de Republiek en Engeland was politiek belangrijk in de strijd tegen Frankrijk. Na een korte inval in Engeland in 1688, werd Willem III in 1689 koning van Engeland. Na een verblijf van 3 jaar overzee, wilde hij in 1691 weer een bezoek brengen aan Den Haag. Hij zette op 31 januari 1691 voet aan land. Willem, die het land als prins had verlaten en nu als koning terugkeerde, werd groots onthaald door de bevolking. Zijn aankomst werd op meerdere schilderijen vast-gelegd. Dit grote nieuws was dus ook in Gellicum doorgedrongen. De heer van Gellicum, Gijsbert Tengnagell was blijkbaar zó in zijn nopjes met de komst van Willem III, dat hij het hele dorp "vrolick liet wesen" dus op zijn kosten liet drinken. Het moet een mooi feest zijn geweest. Waarschijnlijk dansten de dorpsgenoten, vrolijk van de drank, tot diep in de nacht. De oplettende lezer heeft iets bijzonders opgemerkt. Willem III kwam op 31 januari aan, terwijl het feest in Gellicum al op 23 januari werd gevierd. Had Gellicum zo'n vooruitziende blik? Het verschil in datering is te verklaren uit de tijdrekenkunde. In Den Haag rekende men al langere tijd met de "nieuwe stijl". Met die nieuwe stijl werden tien dagen op de kalender overgeslagen om de datum weer in de pas met de seizoenen te laten lopen. In Gelderland ging men pas in 1700 over tot de 'nieuwe stijl'. Er werd in Gellicum in 1691 dus met de "oude stijl" gedateerd. Het grote feest werd er dus twee dagen ná de komst van de stadhouder-koning

gevierd. In Gellicum wordt elk jaar een uitgebreid dorpsfeest gehouden. En naar we nu weten, heeft dat al een lange historie. Met dank aan Beatrijs van Dijk.

Aankomst van Willem III in 1691

Bij deze aankomst van Willem III in Scheveningen waren meegekomen colonel Johan Buchan, majoor Hugh Mackay en enkele soldaten o.a. corporaal Johannes Need.

Majoor Mackay trouwde met Clara de Bijse uit Herwijnen en ging wonen op het kasteel te Ophemert. Colonel Buchan trouwde met Johanna Schade en ging wonen op Palmestein te Deil. En Johannes Need jonge man uit Twigworth (Engeland) corporaal in het regiment van Sir Jan Coop trouwde met Magdalena van der Griend jonge dochter uit Acquoy. De namen van de boerderijen op Lingedijk 101 en 113 "Groot Engeland" en "Klein Engeland" zijn door Willem III geïntroduceerd.

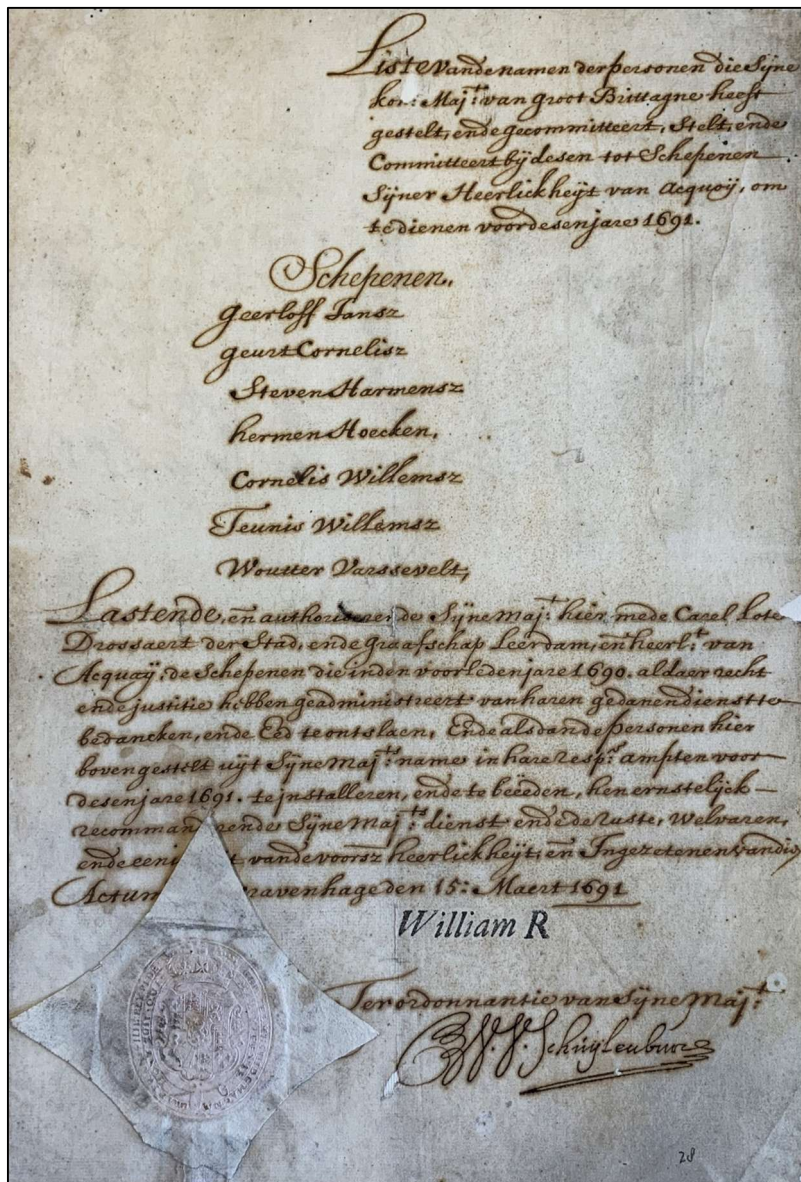
En Van. Jij hier van de Kerkeeraadt in
Westige ondertrouwen opgenomen Johannes Need
J. M. geboortig te Twigworth in t Graesh
Selan Gloucester shire, Corporaal in het
Regt van Sir Jan Coop, & Magdalena van
De Griend v. D. geboortig & Woonag. in
Acquoy.

Uit het DT boek van de NH-kerk te Acquoy

1691. Op de 15^e maart 1691 werd de drossaart van de stad en Graafschap Leerdam en Heerlijkheid van Acquoy geautoriseerd (gemachtigd) door zijne koninklijke Majesteit van Groot-Brittannië om de schepenen van Acquoy te benoemen voor het jaar 1691. Willem tekende deze brief op de 15^e maart 1691 met William R(ex) (koning Willem).

Schepenen van Acquoy

Geerloff Janz
 Geurt Cornelisz
 Steven Harmenz
 Herman Hoecken
 Cornelis Willemsz
 Teunis Willemsz
 Wouter van Varsevelt

Brief die Willem III stuurde naar de drossaard van Leerdam en Acquoy 1691

1703. 18^e Leenheer van Acquoy, Johan Willem Friso.

1711. 19^e Leenheer van Acquoy, Willem Carel Hendrik Friso (Willem IV).

1752. 20^e De laatste Leenheer van Acquoy, Willem V.

Johan W. F. (1687-1711)

Willem C. H. F. (1711-1751)

Willem V (1748-1806)

Het Huis Acquoy met de daarbij behorende landerijen, leenroerig aan het aan het grafelijk huis van Leerdam was in het bezit van Johanna en Isabella van Wervelinckhoven in 1756.

De beide zusters verkopen Huis Acquoy aan Jan de Bruijn. Willem V beleent in datzelfde jaar Jan de Bruijn met de rechten van de Heerlijkheid Acquoy. Hoe dat gegaan is kunt u hierna lezen.

1756. De eerste leenvrouw van Acquoy was Mechteld van Voornede (1366) de laatste leenman van Acquoy Jan de Bruijn.

De andere leenmannen/-vrouwen van Acquoy kunt u vinden in het artikel Lenmannen van Acquoy (1520-1756) elders op deze site.

De 16^e leenheer van Acquoy, Willem II prins van Oranje, beleende in 1649 Johannes Antonius van Wervelinckhoven uit Roermond, met Acquoy . Deze familie Van Wervelinckhoven waren ca. 110 jaar leenmannen van Acquoy (1649-1756).

Willem II verleent Jan Antonius van Wervelinckhoven gehuwd met een dochter van Wijnand van de Graaf met Acquoy in 1649.

Oorkonde niet gevonden, onderstaande komt uit archief Aartsbisdom Utrecht.

In een leenbrief van het jaar 1649 den 13 Augustus wordt Jan Antonius van W e v e l i n c k h o o v e n gehuwd met eene dochter van wijlen Wijnand van de Gracht, die er mede beleend was geweest, beleend "met den Heerlyckheyt Acquoy" door Willem (Willem II) by de gratie Godts Prince van Orange, Grave van Nassau Buyren, Leerdam en Acquoy etc.," onder verplichting,

jaerlicx St. Peters daegen ad Cathedram (29 juni) voor desen erffthynsons betaelen sal vyfthien Hollandtsche Philippus guldens." In een schepenbrief van schout en schepenen van Acquoy van 1714 worden genoemd als leenheeren Jan Baltasar van Wevelinchoven Rait ordinaris van den Hove vant overquartier van Gelderlandt ende Hendrick Constantius van Wervenlinckhoven Hofraed van syne Ehrentfurstelycke doorluchtigheyt van de palts en keyserleycke postmeister tot pempelfort. Eerstgenoemde J. B. van Wevelinghove, in leven raadsheer binnen Roermond, zooals hij in de verkoopacte van 17 September 1756 genoemd wordt, heeft in genoemde acte bepaald, dat uit de hofstede genaamd het Huis Acquoy, jaarlijks aan den tijdelijken pastoor van Rhenoy, een half mud tarwe oude maat als thyns moet worden opgebracht. Alle waarschijnlijkst is die thyns afkomstig uit veel vroegere jaren, misschien wel uit den tijd voor de Hervorming, toen bestemd voor den geestelijke van Acquoy en later overgeschreven door de familie van Wevelinghove op den tijdelijken pastoor van Rhenoy. Op de lijst der personen wier titels van adeldom op de registers van den hoogén raad van adel in 1846 waren ingeschreven, vinden wij vermeld Henricus Balthazar, Baron van Wevelinckhoven Sittert, en Charles Joseph Antoine Baron van Wevelinchoven Sittert, wonende te 's Gravenhage. Doch de namen van de oude familiën de Ruyter en Pieck worden daar niet meer onder de adellijken aangetroffen. Sic transit gloria mundi (zo gaat de glorie van de wereld).

De volgende leenmannen na Jan Antonius van Wervelinckhoven zijn, zijn zoon Pieter Jan in 1658 en zijn kleinzoon Johannes Balthasar in 1684.

Kinderen van Johannes Balthasar van W. en Anna M. Meijer

1. Maria Adriana Clara van W.	1701, in het klooster
2. Petrus Frederikus van W.	1702 jong overl.
3. Petrus Mathias Franciscus van W.	1704, heer van Acquoy
4. Frederik Otto van W.	1705 jong overl.
5. Johanna Maria van W.	1706, geh. 1x met Leopold Verhegen
2x met Joh. B. van Haesenbach
6. Helena Isabella van W.	1708-1781 geh. met Joh. Silvester Esters
7. Jacobus Frederik van W.	1709-1711
8. Maria Jacoba van W.	1710 jong overl.
9. Frederik Aloysius van W.	1711 overl. 25 nov. 1755 (vermoord,
door de neven van zijn vrouw)
10. Johannes Hendrikus van W.	1711 jong overl.
11. Judocus Everardus van W.	1712-1714
12. Joannes Thomas van W.	1713-1727
13. Theodorus Everardus van W.	1715-1727

Acquoy gaat na Johannes Balthasar naar zijn oudste zoon (3) Petrus Mathias, raadsheer van het hof van Gelder, wonende te Roermond. Petrus is ongehuwd en na zijn overlijden komt Acquoy in handen van zijn broer (9) Frederik Aloysius, Frederik Aloysius wordt tijdens een familieruzie door twee neven van zijn vrouw vermoord op de 25^e nov. 1755. Acquoy komt dan in handen van zijn zusters, Johanna Maria (5) gehuwd met de Wel Edele Heer J. B. H. van Haesenbach en Helena Isabella (6) wed. van Silvester Esters.

In opdracht van de twee leenvrouwen Johanna Maria en Helena Isabella van Wervelinckhoven wordt op de 4^e februari 1756 door advocaat Willem Hendrik van Osch de hofstede, huis Acquoy met de daarbij behorende landerijen voor 6 jaar verpacht aan Jan de Bruijn. In de pacht overeen-

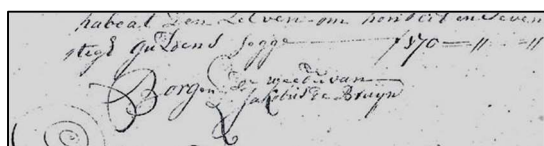
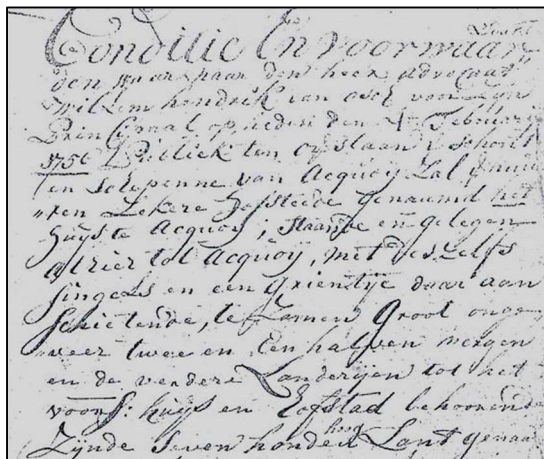
komst "Conditioes en Voorwaarden" waaraan Jan de Bruijn zich moest houden staan de volgend landerijen genoemd.

1. 7 hond hoogland, genaamd de Park.
2. 7,5 hond bouwland, genaamd Vroegrijpken.
3. 9 hond bouwland, gekomen van Mosselman
4. 11 hond bouwland, genaamd de Zandakkers.
5. 6,5 mergen weiland daarnaast gelegen.
6. 1 mergen bouwland genaamd de Haasakker.
7. 2,5 mergen hooiland genaamd Vaderskamp.
8. 2 mergen weiland gelegen op het hoge veld.
9. 2 mergen uijterwaard, alle gelegen onder Acquoy.

Jan de Bruijn moest ieder jaar een zak beste tarwe geven aan de pastoor van Rhenoy en een schepel rogge en 2 schepel tarwe aan het armen gasthuis van Acquoy. Aan de rentmeester van het Graafschap Leerdam en de Baronie van Acquoy moest hij ieder jaar 20 gulden thijns betalen ten behoeve van de baron van Acquoy. De pachtprijs was 170 gulden per jaar en moest betaald worden in de maand april. Borg van Jan was zijn moeder weduwe van Jacobus de Bruijn.

Hieronder de oorkonden en aktes hoe Jan de Bruijn heer en leenman van Acquoy werd.

1. Verpachting Huis Acquoy door erfgenamen van Frederik Aloysius, op 4 febr. 1756
2. Willem V verleent Johanna Maria leenrechten van Acquoy op 6 aug. 1756
3. Verkoop Huis Acquoy en landerijen door erfgenamen van Frederick op 5 okt. 1756
4. Johanna doet vrijwillig afstand van de rechten van de Heerlijkheid Acquoy op de 8^e nov. 1756 en Willem V verleent Jan de Bruijn, in dezelfde oorkonde, deze leenrechten.

1. Verpachting huis Acquoy Conditioes en Voorwaarden 4-2-1756

Conditie en voorwaarden uit naam den heer advocaat Willem Hendrik van Osch, voor zijn principaal op den 4^e Februari 1756 publiekelijk ten overstaan van schepenen van Acquoy zal verhuren zekere Hofstede genaamd het Huijs tot Acquoy, staande en gelegen etc. etc.

Daarna worden de landerijen genoemd en wat er zoal mee gedaan mag worden. Ook wordt erin vermeld dat de huurder verplicht is het huis en de bijgebouwen goed moet onderhouden etc. etc. Als laatste wordt de pachtprijs en de borg van Jan de Bruijn vermeld. De hofstede en landerijen werden voor zeven jaren verpacht tot de 4^e april 1763.

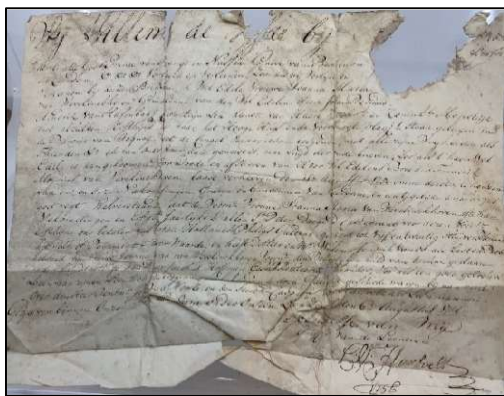
Akte uit loofsignaat ORA van Acquoy

2. Willem V verleent Johanna Maria leenrechten van Acquoy op 6 aug. 1756

Na het overlijden van Frederik Alosius van Wervelinckhoven verleent Willem V de rechten

van de heerlijkheid Acquoy aan Johanna Maria van Wervelinckhoven, zuster van Frederik.

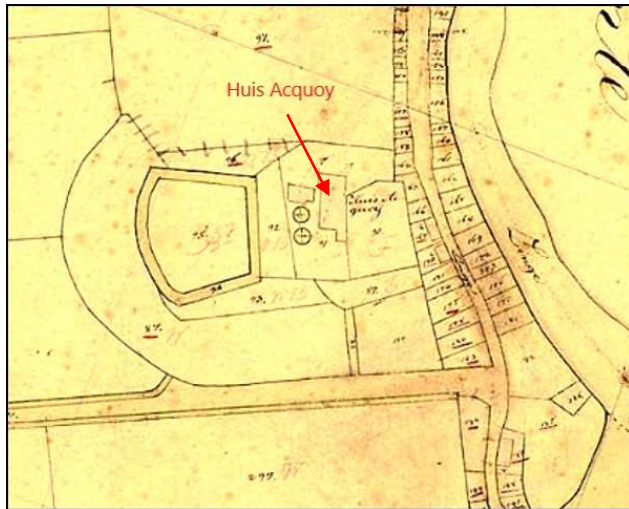
Wij Willem de Vijfde bij der gratie Gods Prince van Oranje en Nassau Graeve Buuren en Leerdam & & & Verleijen en verleenen zoo als wij Verleijen en Verleenen bij dezen Brieven de Edele Vrouwe Johanna Maria van Wervelinckhoven Gemalinne van den Edele Heere Johan Bernhard Hendrik van Hasenbagh Capiteijn ten dienste van Haare Keijselijke en Koningklijke Majesteijt met alzulke Erfthijns als daar het Hooge Kuijs ende Voorburgte plagt te staan geleegeen in de Baronie van Acquoy met de Cingel daarrontom loopende met alsulke zijne Orijheden als Thieden als van outs daer aan geweest is, huijd der oude brieven, Zoo als 't haer Wel Edele is aangekoomen door Dooden en afsterven van Haer Wel Edele broeder Frederik Alosius van Wervelinckhoven, laatst verheeden den 4^e Augustus 1750 omme deze te houden van ons en onze Nakomelingen Graven en Gravinnen van Leerdam en een Ijgelijke ander zijns goet regt Welverstaande dat de Voornoemde Vrouwe Johanna Maria van Wervelinckhoven ofte haren Nakomelingen en Erfgenaamen Jaarlijkx 't allen St. Petrus daege ad Cathedram voor dezen Voorschreven Erfthijns ons betalen zal zestien Hollandse Philips Guldens gerekent tot Vijf en twintig stuivers Hollands het stuk of Paijement 't eener waerde en heeft De Heer en Mr. Willem Hendrik van Os als last en Producatie hebbende van Vrouwe Johanna

Maria van Wervelinckhoven Voornoemd den Behoorlijke hulde van trouwe gedaan onder handtastinge van den Heer Jacobus Koffman Gesubstitueerde stadhouder, zoo als een goed getrouw Leenman zijnen Leenheer Schuldig is en behoorden te doen, daer dit geschiede waren bij aan ende over den Heer

Oorkonde archief Huis Acquoy 1756 Rentmeester Johan van Moorle en de secretaris Casparis van Kardelt als leenmannen. Gegeven binnen onze steede van Leerdam onder onzen Leen-zegels den 6^e Augustus 1756. In kennisse van mij Griffier van Leenen C. V: Kardelt 1756.

3. Verkoop Huis Acquoy en landerijen 5 okt. 1756

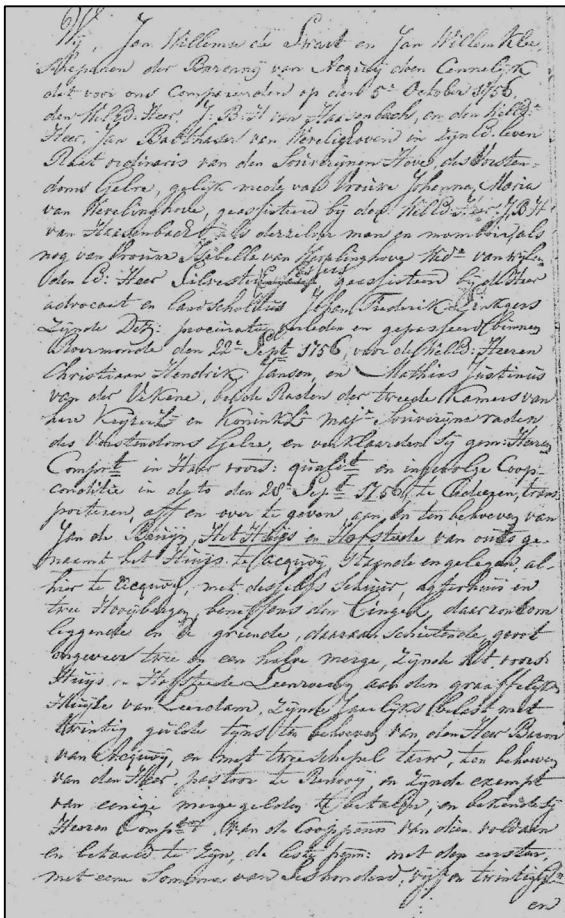

Op de 4^e februari 1756 werd Huis Acquoy en de landerijen verpacht door de erfgenamen van Frederick.

Na het overlijden van Frederick, enkele maanden na deze pacht-overeenkomst, willen zijn erfgenamen, zijn zusters, Huis Acquoy verkopen met de daarbij behorende landerijen met schuur, achterhuis en twee hooibergen staande en gelegen in de baronie van Acquoy. Jan de Bruijn koopt Huis Acquoy en de landerijen voor een somma van 625 gulden.

Gedeelte uit de verpondingskaart van 1810

Op de 5^e oktober 1756 verschenen voor de schepenen van Acquoy, de erfgenamen van Frederick van Wervelinckhoven, Jan Balthasar, raadpensionaris van het Vorstendom Gelre en Johanna Maria en Helena Isabella van Wervelinckhoven, Johanna geassisteerd door haar

echtgenoot, de Wel Edele Heer J. B. H. van Hasenbach en Helena geassisteerd door haar advocaat de Heer Johan Frederik Linzegers. Zij willen cederen, transporter en over geven aan en ten behoeve van Jan de Bruijn het Huis en Hofstede van ouds genaamd "Huis Acquoy" met de daarbij behorende landerijen leenroerig aan het Grafelijke Huis van Leerdam, zijnde jaarlijks belast met 20 gulden thijns ten behoeve van de baron van Acquoy. De verkoopprijs was 625 gulden en de comparanten verklaarde betaald te zijn. De originele oorkonde van verkoop van het huis Acquoy met de landerijen is niet gevonden maar wel de inschrijving van deze oorkonde.

Wij Jan Willemse de Swart en Jan Willem Klee schepenen der Baronij van Acquoy doen eenlijk dat door ons compareerde op de 5^e October 1756 den Wel Edele Heer J. B. H. van Haasenbach en den Wel Edele Heer Jan Balthasar van Wervelinghoven

*en des godelde wijnkoop, renuncierende over het
 ven weg der landerij eigendom van dien op en
 ten behoere van Jan de Bruijn voors: met be-
 loften dese transport te vrijen en ware, onder
 verbinding en beneficium als na regten
 als ten waren circoude hebben wij Schepenen
 onse Zegels hier onder aan doen hangen, da-
 tum ut supra*
In Cennisse van mijn
Secret. get: C. V. Mourik 1756

in zijn leeren Raat ordinarij van den
 Souverijnen Hode, des Vorstendoms Gelre,
 gelijk mede van Vrouwe Johanna Maria van
 Werdelingshore, geassisteerd bij den Wel
 Edele J. B. K. van Kaasembach als
 derzelver man en momboir, als nog van
 Vrouwe Isabella van Werdelingshoren Wed.

Akte uit loofsignaat ORA Acquoy

van wijlen den Edele Heer Silvester Esters

geassisteerd bij de Heer advocaat en landscholtus Johan Frederik Linzegers zijnde deze
 procuratie verleeden en gepasseerd binnen Roermond den 22^e Sept. 1756, voor de Wel
 Edele Heeren Christiaan Hendrik Jansen en Mathias Justinus van der Vekene beide
 Raden der tweede kamers van hare Keijzerlijke en Koninklijke Majesteit
 Souverijne Raden des Vorstendoms Gelre en verklaarden sij gem. (gemelde) Heeren
 Compt. (comparanten) in Kaar voors. (voorschreven) qualif. (kwaliteit) en ingevolge
 Coopconditie in dato den 28^e september 1756 te Cederen, transportereren aff en over te geven
 aan en ten behoere van Jan de Bruijn, Het Huijs en Hofstede van ouds genaamt het
 Huijs te Acquoy, staande en gelegen alhier te Acquoy met desselvs schuur, agterhuijs en
 twee hooibergen beneffens (naast) den Linge daarront om leggende en de grienden daaraan
 schietende groot ongedeer twee en een halve mergen, zijnde het voors: Huijs en Hofstede
 Leenroerig aan den graaffelijken Huijse van Leerdam, zijnde jaarlijks belast met twintig
 gulden tijns ten behoere van den Heer Baron van Acquoy en met twee schepel tarw ten
 behoere van den Heer pastoor te Rhenoij en zijnde exempt (niet vallende onder het
 bisschoppelijk gezag) van eenig merge gelden te betalen en bekende sij Heeren Compt: van
 de Cooppeningen van dien voldaan en betaald te zijn de leste penn' met den eersten met
 eene somma van seshondert vijf en twintig gulden en ses gulden wijnkoop. Renuncierende
 (afstand doen) dierhalve van den verderen eigendom van dien op en ten behoeren van Jan de
 Bruijn voors: met beloften dese transport te vrijen en ware onder verbinding en beneficium als
 na regten des ten waren circoude hebben wij Schepenen onse Zegels hier onder aan doen
 hangen, datum ut supra (als boven).

In Cennisse van mijn Secret. get: C. V. Mourik 1756

4. Johanna doet vrijwillig afstand van de rechten van de heerlijkheid Acquoy op de 8^e nov. 1756 en Willem V verleent Jan de Bruijn, in dezelfde oorkonde, deze leenrechten.

Na de verkoop van Huis Acquoy en de landerijen, door Johanna en Helena van Wervelinckhoven, verleend Willem V Jan de Bruijn met deze rechten van de heerlijkheid Acquoy. Jan de Bruijn heeft de leeneed van goed manschap, afgelegd aan Jacob Hofman, gesubstitueerde (plaatsvervanger) van Willem V.

Oorkonde in de hedendaagse taal.

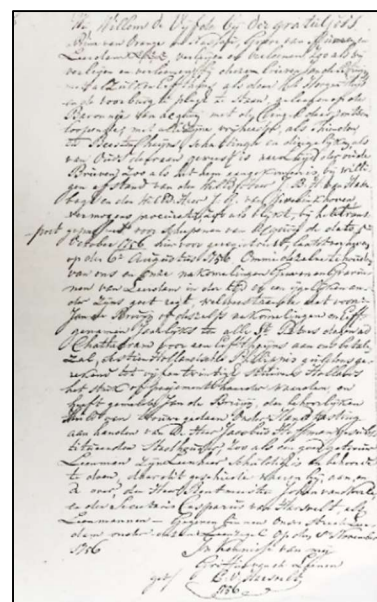
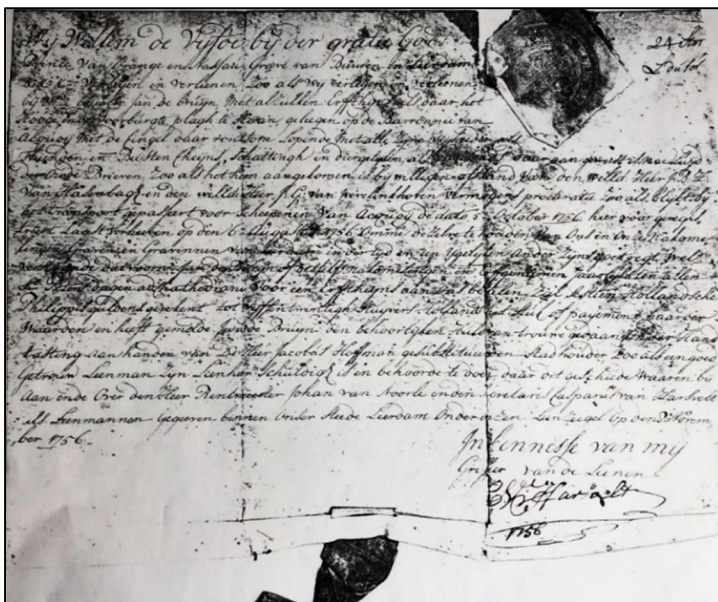
Wij Willem de V, prins van Oranje en Nassau, graaf van Buren en Leerdam etc. etc. verleien en verlenen bij deze brief aan Jan de Bruijn met alle erfpacht daar de Hoge huis en de voorburcht staat, gelegen in de baronie van Acquoy met de singel daar rondom lopende met al zijn vrijheden zoals dat van ouds geweest is. Dit alles is geregistreerd op de 6^e augustus 1756 en beschreven door de schepenen van Acquoy op de 5^e oktober 1756. Deze erfleen zal Jan de Bruijn behouden van ons en onze nakomelingen, graven en gravinnen van Buren en Leerdam. Jan de Bruijn en zijn nakomelingen en erfgenamen moeten jaarlijks voor Sint-Peter dag ad Chathedram (22 februari) 16 Hollandse guldens pacht betalen. Jan de Bruijn heeft de eed van trouw en manschap gedaan aan de heer Jacob Hoffman plaatsvervanger van Willem V. Namens Prins Willem V hebben, Johan van Noorle en Casper van Harvelt hun zegel gehangen onder deze oorkonde op de 8^e november 1756.

Oorkonde, verleibrief in extenso.

Wij Willem de Vijfde bij de gratie Gods Prince van Oranje en Nassau Grave van Buuren en Leerdam etc. etc. etc. verleien en verleenē zoo als wij verleien en verleenē bij deeze brieden Jan de Bruijn met al zulken Erffthijns als daar het Hooge Huijs ende voorburgte plagt te staan geleege op de Barronnie van Acquoy met de Cingel daar rontom lopende met alle zijne vrijheden, als Thinden en Beesten theijns schattingh en diergelijken, als van ouds daar aan geweest is naeluyd der oude Brieden zoo als het hem aangekomen is bij willigen afstand van den Wel Edele Heer J: B: K: van Kasenbagh en den Wel Edele Heer J: G: van Wervelinckhove vermogens procuratie zoo als blijkt bij het transport gepasseert door scheepenen van Acquoy de dato 5^e october 1756 hierdoor geregistreert laatst verheeden op den 6^e Augustus 1756 omme dezelve te houden van ons en onse nakomelingen Graven en Gravinnen van Leerdam in de tijd en een ijgelijken ander zijns goet regt wel verstaande dat voornoemde Jan de Bruijn of desselvs nakomelingen en Erffgenamen jaarlijks ten allen St. Peters dagen ad Chathedram voor een Erfftheijns aen ons betalen zal sestien Hollandsche

Philippis gulden gerekend tot vijff en twintigh stuijvers Hollands het stuk of pajement haarder waerden en heeft gemelde Jan de Bruijn den behoorlijken Kuld van trouw gedaan onder Handtasting aan handen van de Heer Jacobus Koffman gesubstitueerden stadhouder zoo als een goed getrouw Leenman zijn Leenheer schuldigh is en behoorde te doen daer dit geschiede waaren bij aan ende over den Heer Rentmeester Johan van Noorle en den secretaris Casper van Karsselt als Leenmannen Gegeven binnen onsen steele Leerdam onder onzen Leenzeegel op den 8^e november 1756. In kennisse van mij Griffier van de Leenen C. van Karsselt 1756

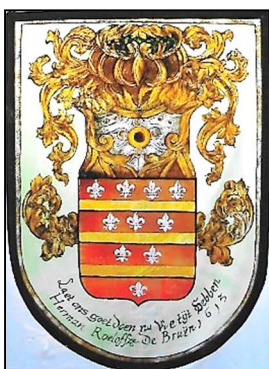
Hieronder de originele en de geregistreeerde oorkonde.

Oorkonde, verleibrief uit archief Huis Acquoy 1756

Oorkonde uit loofsingnaat 1756

Wapen van de familie De Bruijn

Herman Roeloff de Bruijn 1613

Wapenspreuk:

Laat ons goet doen nu we tijt hebben

In 1795 bouwen de familie De Bruijn een nieuwe boerderij genaamd "Huis Acquoy" op de plaats waar voorheen het "Huis Acquoy" stond.

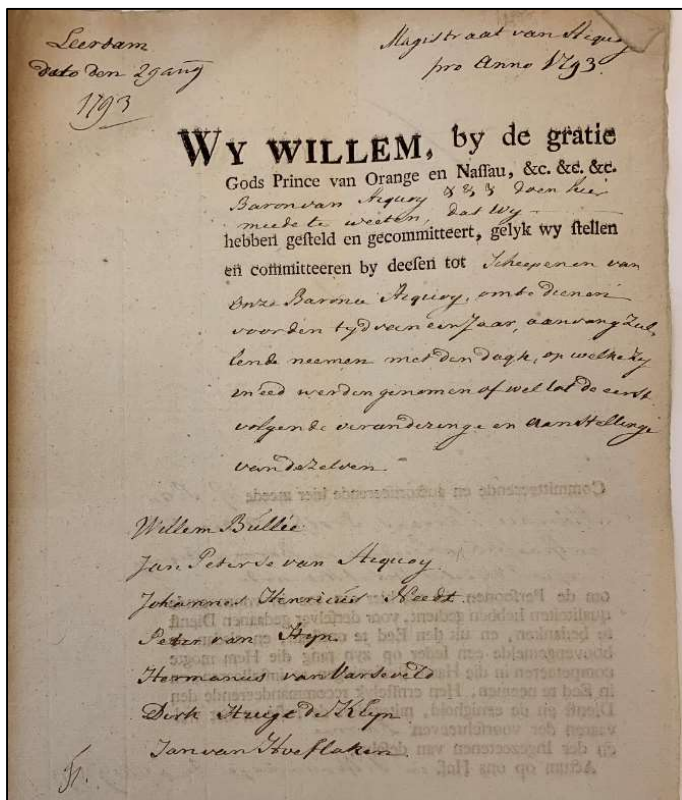
Huis Acquoy 1908

Huis Acquoy 1998

Jan de Bruijn is de laatste leenman van de rechten van de Heerlijkheid Acquoy. Zoals we weten wordt het feodale leenstelsel opgeheven door keizer Napoleon Bonaparte in 1795. Hiermee komt er een einde aan honderden jaren bestuur door Ridders, Hertogen, Prinsen, Markiezen, Graven en Baronnen.

1795. De schepenen die baron Willem V had aangesteld in 1793 werden door door G. L. Marche Servaes oud drossaard der stad en Graafschap Leerdam en Baronie van Acquoy, geautoriseerde van Willem V uit hun eed ontslagen en bedankt.

Schepenen van Acquoy 1793

- Schepenen
- Willem Bullee
- Jan Peterse van Acquoy
- Johannes Hendrikus Needt
- Peter van Steijn
- Hermanus van Varseveld
- Dirk Huige de Klijn
- Jan van Hoeflaken.

1795. Op de 28^e februari 1795 in het eerste jaar van de Bataafse vrijheid, werd aan de Burgers van Acquoy de uitslag van de verkiezing van het nieuwe bestuur van Acquoy meegedeeld.

De brief begint met Vrijheid Gelijkheid Broederschap
Meede Burgers

Door de Burgers van Acquoy zijn gekozen:

Hendrik Christiaan van Harsveld tot Maire (burgemeester) van Acquoy.
Dirk de Bruijn en Willem van Limburg tot Heemraden van Acquoy.
Mathias van der Griend en Willem Janse de Bruijn tot Gasthuis meesters van Acquoy.

Vrijheid, Gelykheid, Broederschap,
Meede Burger
Acquoy, Saturday den 28^e february 1795
het Eerste Jaar der Bataafsche Vrijheid

De Representanten des volks van Acquoy, Verwysers uit
de Volks stem van Acquoy, den Burgers, Hendrik Christiaan
van Harsveld, is aangesied tot Maire van Acquoy,
en Dirk de Bruijn & Willem van Limburg tot Heemraden
van Acquoy. En de Burgers Mathias van der Griend
en Willem Janse de Bruijn tot Gasthuys meesters van
Acquoy, en dus den Burger G. J. F. Dumarchie aivaas
is verkiest en vervallen van den Post als Dykgraaf
en Gasthuys meester van Acquoy.

Zoo decreturen & requirieren gem. Volks-representan-
ten van Acquoy dat Voors. G. J. F. Dumarchie aivaas
aan voorn. Maire en Heemraden van Acquoy zal hebben af-
en over te geven alle zoodanige Papiers, Reglementen
Keuren &c. als tot t Dyk Collegie van Acquoy concerneren,
als meede aan gem. Gasthuys meesters van Acquoy af-
en over te geven, zoodanige Papieren, Regalen, Invoeren,
en Documenten, als tott voorn. Gasthuys Compagnie.

En zults alles onder Requesitie, om in vervolg geordert,
wordende, van het een en ander verantwoording te doen!

(onderstond) Jux ordonnantie van derelue
Provisooncele Representanten
(getekend) M. Klerek. Loco Secretaris
aivaas met t origineel
(getekend) A. D. Bruijn. Loco Secretaris

Dat insgelykes op den 26^e feb^r 1795 des morgens vroeg
zig by hem vermygt hebben, de Texsoonen van Cornelis de
Ving, Gerrit Tinkler, Paulus Doogheleer, . . . Morice, &
. . . Hoefnagel, zeggende te zyn gecommiteerde
van de Burgers van Leerdam, van hem vorderende om
tegen

Brief van 28 febr. 1795

Geraadpleegde archieven.

1. Zeeuws Archief te Middelburg
2. Museum Veere te Veere
3. Nationaal Archief te Den Haag
4. Belasting & Douane Museum te Rotterdam
5. Het Utrechts Archief te Utrecht
6. Archief Aartsbisdom Utrecht
7. Regionaal Archief Rivierenland te Tiel
8. Gelders Archief te Arnhem
9. Archief Huis Acquoy
10. Archief NH-kerk te Acquoy

Acquoy 2024 © A. F. Verstegen, CC-BY